

2014 m. spalio 17 d., penktadienis

Nr. 36 (1097) Kaina 2,80 Lt / 0,81 Eur

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

Mieli skaitytojai,

Visuose „Lietuvos pašto skyriuose“ spalio 15 d. prasidėjo laikraščių ir žurnalų prenumerata 2015 metams.
Nepraleiskite progos kas savaitę skaityti „7 meno dienas“, kurios pačios ateis į Jūsų namus.

Savaitraščio kaina kioskuose – 2,80 Lt / 0,81 Eur,
o prenumeratoriams – 2,20 Lt / 0,64 Eur.
Prenumeratos kaina 1 mėn. – 9,50 Lt / 2,75 Eur,
6 mėn. – 57 Lt / 16,50 Eur, metams – 95 Lt / 27,51 Eur.

„Kino“ žurnalo 1 numerio prenumeratos kaina – 7 Lt / 2,03 Eur,
pusmečiui – 14 Lt / 4,05 Eur, metams – 28 Lt / 8,11 Eur.

Prenumeruodami mūsų leidinius palaikote mūsų darbą.
Prenumeratą galite užsisakyti ir internetu.

3

Martha Argerich ir Gidonas Kremeris Vilniuje

5

Premjera „Keletas pokalbių apie (Kristų)“

6

Cooltūrisčių „Pogrindžio antropologija“

9

Artėja festivalis „Nepatogus kinas“

Deimantas Narkevičius, iš filmo „Genties išnykimas“. 2005 m.

Kaip pamatuoti šlovės kokybę?

Besibaigiant Deimanto Narkevičiaus parodai „Skamba lyg XX amžiuje“

Monika Krikštopaitytė

Deimanto Narkevičiaus paroda galerijoje „Vartai“ veikia nuo rugpjūčio pradžios, netrukus užsidarys, o man vis nepavyksta aptikti nė vieno profesionalaus meno kritiko ar kultūrologo, net žurnalisto straipsnio apie ją... Keista, nes autorius – žmogus, kuris pristatomas „vienu žinomiausių ir tarptautinėje meno scenoje labiausiai vertinamų Lietuvos kūrėjų“ (iš galerijos „Vartai“ spaudos pranešimo); tas, kurio aprašymuose puikuojasi Nacionalinė ir Vincento premijos; tas, kuris siūlomas pirmu sėkmės sulaukusio menininko pavyzdžiu pagrindinėse institucijose. Juk turėtų būti bent kokia nors reakcija, kai tokio rango kūrėjas, po kurio pavarde jau inertiskai pakliamas trimitų fonas, prabėgus dešimčiai metų (!) pagaliau surengia personalinę parodą. Būtų dėsnings tikėtis ažiotažo, na, bent diskusijų tais svarbiais klausimais,

kuriuos iškelia jo kūryba, tačiau didžioji dalis kolegų, su kuriais tikėjau si apsikeisti nuomonėmis, parodoje dar nebuvu apsilankę. Iš kur tas abejingumas? Ar jau reikia prisiminti posakį apie pranašą savo žemėje? Sakysite, kad kritika paprasčiausiai neatlieka savo funkcijos? Kažkodėl Mindaugo Navako kūryba jokių panašių bėdų neturėjo, nors jo bendravimo stilius su kolegomis ir žiniasklaida niekada nebuvu aplipęs eukrumi, o kūriniai visom prasmėm ne iš lengvųjų. Galbūt Narkevičiaus kūryba labiausiai orientuota į tarptautinę rinką ir mūsų aplinkoje negali būti iki galo ar teisingai suvokta? (Jei ir toliau projektai bus pristatomi anglų kalba, kaip vienas jų dabartinėje parodoje, šie šansai dar labiau sumažės, žiūrovas elementariai nesijaus gerbiamas). Galbūt. Todėl ir norėčiau, atlikdama vietinės kritikos funkciją, pasakyti, kodėl šio autoriaus kūryba man atrodo tokia atstumianti.

Pirma, nors visai ne svarbiausia, – labai erzina šio menininko vietinio pripažinimo dirbtinumas. Bent penkerius metus atlieku mažą asmeninį tyrimą: išgirdusi ką nors sakant, kad Deimantas Narkevičius yra labai svarbus Lietuvos menininkas, smalsiai pasiteirauju: „kokius jo kūrinius žinote ir gal galėtumėte pasakyti, kas konkretiai juose Jums patinka labiausiai; kokį vaizdą matote prieš save, kai kalbama apie šį autorij?“ Labai keista, bet dažniausiai konkretiūs atsakymų negaunu, net ir iš specialistų. Imami vardinti apdovanojimai. Tai labai primena apverštą „Krantinės arkos“, kurios daug kas nekenčia, bet tiksliai nėžino kodėl, istoriją. Todėl imi netycia galvoti, kad ši autorij galbūt reikėtų nagrinėti labiau ne kaip meno, o kaip itaigos mechanizmų, išsvirtinimo sekų ir užsienio rinkos tyrimų objekta. O gal net kaip psicho-

NUKELTA | 6 PSL.

Scenos džentelmenai

Baltijos gitarų 10-mečio koncertas Nacionalinėje filharmonijoje

Kamilė Rupeikaitė

Spalio 9 d. į Nacionalinę filharmoniją rinkosi šventiškai nusiteikę Baltijos gitarų kvarteto gerbėjai ir draugai – koncertu „Dešimt metų su Baltijos gitarų kvartetu“ ansamblis pažymėjo gražią sukaktį. Nuo pat susibūrimo klausytojų simpatijas pelnės jaunatiškas ir energingas Baltijos gitarų kvartetas per dešimt gyvavimo metų subrendo, išskleidė įvairiausiom muzikinėm spalvom, susigrojo ir jau spėjo užsi-tarnauti vieno geriausių gitarų ansamblio vardu Baltijos jūros regione, aukščiausiu lygiu reprezentuoja Lietuvą daugelyje pasaulio šalių, da-lyvauju prestižiniuose tarptautiniuose festivaliuose, yra grojės Berlyno filharmonijos, Varšuvos karalių rūmu, Pekino Uždraustojo miesto ir ki-tose garsiose koncertų salėse.

Trys kvarteto narai, muzikuojan-tyame nuo pat ansamblio susikūri-mo, – Zigmantas Čepulėnas, Sergejus Krinčinas ir Saulius S. Lipčius, – yra Lietuvos muzikos ir teatro akademijos auklėtiniai, o nuo 2008 m. ket-virtuoju kvarteto nariu tapo iš Bel-gijos atvykės ir Vilniuje apsigyvenęs Liueno muzikos instituto magistras Chrisas Ruebensas, pats kuriantis spalvingas kompozicijas, kurios jau įsitvirtino kvarteto repertuare. An-samblio repertuaras labai įvairus – nuo renesanso, baroko iki šiuolai-kinės ir roko muzikos kūrinių, pačių ansamblio muzikantų aranžuotų gi-taroms; yra išleistos trys kompakti-nės plokšteliės. Muzikantai groja specialiai kvartetui pagamintomis žinomo ispanų meistro Manuelio Contreraso gitaromis. Visi narai yra įvairiapusiai atlikėjai, puikūs so-listai ir aktyvūs pedagogai.

Jubiliejinių koncertų su visais jo „fe-jer verkais“ (koncertą vedė ūmalkštū-sis muzikologas Viktoras Gerulaitis)

vargu ar įmanoma recenzuoti tikraja-to žodžio prasme – juk tai šventė, tad nederėt baksnoti į kokius nors trū-kumelius. Nutariai tik pasidalinti šio-kiomis tokiomis įžvalgomis, anaiptol nemenkinančiomis šio Lietuvoje unikalaus gitarų ansamblio meist-

kalistai, instrumentininkai ir netgi flamenko šokėja užgožčia pačius ju-biliatus, neišyškino kvarteto stip-rybių, nebuvu salygų išgirsti išsimin-tinus jų *pianissimo*.

Vis dėlto Baltijos gitarų kvarteto menine įtaiga, meistiškumu ir net-

flamenko šokėja Sandra Muningytė. Šis numeris, manyčiau, ne visai pasiteisino – nebuvu nei muzikos (kvarteto grojimo beveik nesigirdėjo), nei šokio (dėl itin mažos erdvės). Kitai išsidėsčius scenoje, pa-vyzdžiu, kvartetui šiek tiek

raiškingają dainą „Svaja“ (Ch. Ruebenso aranžuotė) ir populiarą Giacomo Rossini „Šokis“ (Z. Čepulėno aranžuotė), pagalvojau, kad tokios sudėties kūrinius (vokalui ir gitara-m) kur kas lengviau ir patogiau klausytis įrašuose, negu atliekamus gyvai: įraše gali išgirsti visus niuan-sus, kurių pristaiga klausantis dide-lėje scenoje. O, beje, ir E. Sciliaus balsas įrašuose skamba kur kas lais-viau ir plačiau.

Koncertą užbaigė du C. Rueben-so kūriniai – „Čigonė gražoji“ ir „Vasaros šokis“, juos kartu atliko kontrabosininkas Vytis Nivinskas ir multiinstrumentininkas Saulius Pet-reikis. Puikus, subtilus ansamblis: gitaras kvarteto skambesys buvo jautriai papildytas sodriais kontra-boso ir skirtingu pučiamujiu instrumen-tu (trimito, indiškos fleitos ban-suri) tembrais. Laisvai ir lengvai besiliejusi indiška fleita įnešė sub-tilių pastoralinį elementą, kvarteto gitaras fragmentiškai transforma-vosi į mušamuosius instrumentus, panaudoti ir pačių muzikantų plo-jimai – visa tai byloja, kad kvartetas ieško įvairių muzikos išraiškos prie-monių ir neapsiribojā tradicinėmis galimybėmis.

Baltijos gitarų kvartetas pasiro-dė esą tikri džentelmenai ir labai svetingi jubiliatai – dosniai pasida-linę sceną su savo kūrybiniais part-neriais, patys ši kartą labiau liko še-sėlyje. Buvo galima atlikti keletą kūrinių su kolegomis instrumenta-listais, o likusių programos dalį pa-liki vien kvartetui – juk tokio profesionalaus, nuoširdaus ir vieningo keturių vyrų gitaru skambesio nickada nebus per daug. Tiesa, žvel-giant į šitaip darnai susigrojusį, mu-zikavimo džiaugsmu trykštanti kol-ektivą net gali neabejoti, kad ateityje jubiliejų tikrai bus.

Baltijos gitarų kvartetas ir Vilhelmas Čepinskis (smuikas)

S. Lipčiaus nuotr.

riškumo. Juolab kad įžvalgos skir-to ne paties kvarteto muzikavimo kokybei, o veikiau koncerto progra-mos dramaturgijai.

Koncerte „Dešimt metų su Baltijos gitarų kvartetu“ dalyvavo būrys senų ir naujų scenos draugų – Rita Novikaitė (mecosopranas), Edmundas Seilius (tenoras), Vilhelmas Čepinskis (smuikas), Vytis Nivinskas (kontrabosas), Saulius Pet-reikis (multiinstrumentininkas) ir Sandra Muningytė (flamenko šokėja). Būtent sumanyamas pasikvies-ti tokį būrį partnerių ir tapo savotiška bėda, nes scenoje besikeičiantys vo-

gi muzikantų vaidybiniams sugerbėjimiems netrukdomi galėjome pasigė-rēti klausydamos pirmo kūriniu – penkių Alfredo Schnittke's surrealistinės, satyrinės „Gogolio siuitos“ (Z. Čepulėno aranžuotė) fragmen-tų. Kvarteto muzikantai atskleidé ir komedinio plano aktorių amplua. Vėliau sodraus ir minkšto tembro mecosopranas Rita Novikaitė su kvartetu atliko žymiausios meksikicių moters kompozitorės Marios Grever dainą „Sakei, kad mane my-lī“ (Sauliaus S. Lipčiaus aranžuotė), o štai siuitą iš Manuelio de Fallos baletu „Meilė burtininkė“ sušoko

atsitraukus į scenos gilumą ir sutei-kus šokėjai bent kiek erdvės, gal padėtis būtų pagerėjusi. Tiesa, susirinkusiai publikai flamenkas, rodos, patiko – gal tai ir yra svarbiausia, juk atlikėjai labiausiai stengiasi bū-tent dėl klausytojų įvertinimo.

Antrą koncerto dalį pradėjo „Žiema“ iš Antonio Vivaldi „Metų laikų“ (Baltijos gitarų kvarteto aranžuotė) su smuikininku Vilhelmu Čepinskui – darnus, subtilus an-samblis, tikras populariosios klasikos „desertas“ šventiniam vakarui. O kai su kvartetu Edmundas Seilius dainavo Algimanto Raudonikio iš-

Anonsai

Petras ir Lukas Geniušai Kongresų rūmuose

Spalio 17 d. 19 val. Vilniaus Kongresų rūmuose – unikali proga išgirsti ne tik du puikius pianistus, pasižy-minčius savitomis interpretacijomis ir nepriekaištinga technika. Tai reta proga scenoje pajusti visišką susi-klausymą ir intymų atlikėjų ryšį, kar-tu koncertuojančių tėvui ir sūnui.

Petras Geniušas iš Lietuvos atli-kėjų išsišikiria interesų įvairiapusis-kumu ir nuolatinėmis, dažnai rizi-kingomis naujų išraiškos formų, nekasdienušk muzikinių ir dvasinių potyrių paieškomis. Įvaldės platų klasikinių, romantinių ir šiuolaiki-nių kūrinių repertuarą, jis rengia re-čitalius ir koncertuoja kaip solistas su Lietuvos ir užsienio simfoniniais orkestrais, įvairiaiš kameriniaiš an-sambliai. P. Geniušui klasikinio pianisto amplua per maža: neretai ji galima pamatyti ant scenos akom-paujančių dramos spektakliams, baletui ar net kabaretui, dalyvaujančių

Lukas ir Petras Geniušai

džiazo ir įvairius muzikos stilius jun-giančiuose projektuose.

24 metų Lukas Geniušas – trečios kartos Geniušų muzikantų dinasti-

nistas – savo močiutės prof. V. Gor-nostajevos klasės meno aspirantą Maskvos P. Čaikovskio konservatorijoje. L. Geniušo skambinimas pa-sižymi išpūdingu virtuoziškumu, stilingumu, intelektualiai išstarme, temperamento, emocijų ir logikos derme. Pianistas imasi stambių ciklinių programų: pavyzdžiu, visi F. Chopino etiudai, P. Hindemitho „Ludus tonalis“ ar visi L. van Beethovenos koncertai. Pastarajį Beetho-veno koncertų maratoną jis du kartus surengė 2013 m.: Geniujoje, „Carlo Felice“ teatre birželį (per vieną dieną!) ir pakartojo Vilniaus Kongresų rūmuose spalio mėnesį per du vakarus kartu su LVSO, diriguojant G. Rinkevičiui.

Penktadienio vakarą Vilniaus Kongresų rūmuose skambės Sergejus Prokofjevo Pirmasis koncertas fortepijonui ir orkestrui Des-dur, kurį kompozitorius parašė būdamas 21-erių. Prokofjevas kūryboje la-biausiai siekė novatoriškumo, o jau-nystėje tiesiog paniškai bijojo būti neoriginalus. Jis teigė: „Mano svar-biausia dorybė (arba, jei norite, –

yda) visada buvo originalios, tik man būdingos muzikos kalbos pa-ieškos. Nekenčiu pamėgdžiojimo. Nekenčiu stampų. Nenorū nešioti kažkieno kaukės. Visada noriu būti savimi“. Koncertas dviem fortepijonams Nr. 10 Es-dur – 20-mečio Wolfgango Amadeus Mozarto kūrinys, kurį jis rašė sau ir savo seseriai. Abieju fortepijonų partijos – lygiavertės, komponuojamos varžybų principu: instrumentai „veja“ vienas kito me-lodijas, pasažus, kartais darniai su-sitinka ar vienas kitą nutraukia ir vėl leidžiasi į rungtynes. Piotro Čaikovskio Antrasis koncertas fortepijonui ir orkestrui G-dur, op. 44, yra ne-galeistingai užtemdytas savo šlovin-gingo pirmatko. Iki šių dienų retas pianistas primena jį klausytojams, nors muzika itin melodinga, o forte-pijono partija virtuoziškumu vargu ar nusileidžia Pirmajam. Diriguos Lietuvos valstybinio simfoninio or-kestro meno vadovas ir vyriausias di-rigentas Gintaras Rinkevičius.

RENGĖJŲ INF.

Garsai iš muzikos olimpo

Martha Argerich, Gidonas Kremeris ir „Kremerata Baltica“ Vilniuje

Živilė Ramoškaitė

Gidoną Kremerį ir orkestrą „Kremerata Baltica“ Lietuvos koncertų publiką jau pažįsta, o pianistę Martha Argerich iki šiol pažinojo tik iš gausių įrašų, *youtube* ir radijo bei televizijos. Kad pagaliau sulaukėme unikaliosios menininkės Vilniuje, dėkoti reikia Gidonui Kremeriui, su kuriuo ji bendradarbiauja kelis dešimtmečius. Šiu muzikų pirmasis bendras koncertas Lietuvoje – reikšmingas įvykis, išlikiantis mūsų muzikos kultūros istorijoje. Kai scenoje pasirodo tokios stiprios muzikos pasaulio asmenybės, per jas, tarsi koki mediumą, prabyla muzika. Kokia ji gali būti galinga! Vienam sukelia kupiną apmąstymą nemigos naktį, kitam – norą kuo griečiau sėsti prie fortepijono, trečiam – imti į rankas smuiką... Jei egzistuotu tokis žanras kaip vieno saknio recenzija, apie spalio 11 d. Kongresų rūmuose įvykusį koncertą tiktu parašyti: genialiai interpretuota genialiai muzika arba garsai iš dieviškojo muzikos olimpo.

Vis dėlto recenzijos žanras ipareigoja tokius koncertus taip pat aprašyti, juk turi likti popieriuje užfiksotas dokumentas su tiksliomis datomis, programa, atlikimo bruozais, bendra atmosfera. Popierinis leidinys darosi vis labiau patikimas, girdint apie įvairias internetinės erdvės atakas. Apie tai rašau sąmoningai, mat nesenai iš vieno tradicinių recenzijų nepripažištančio dienraščio žurnalistės gavau pamokėlę, kaip reikia rašyti. Esą „senovisku“ recenzijų niekam nereikia, jų niekas neskaito, jos tiesiog nuobodžios ir neįdomios. Reikia rašyti visai kitaip, spontaniškai, subjektyviai, įdomiai ir t.t. Bet viešumoje paskutiniu metu pasigirsta balsų, kurie sako visai ką kita, kad visą spaudą užplūdės narciškas subjektyvus kvailiojimas žodžiai gerokai įgriso. Pasigenda profesionalu balso, pagarbaus, atsargesnio žvilgsnio rašant bei kalbant ir apie genialius kultūros reiškinius, ir apie kritikuotinus.

Turbūt, kaip paprastai, rašysiu se namadiškai ir nuobodžiai. Taigi pradėkime nuo programos. Koncerte skambėjusi genialiai muzika – tai Ludwigo van Beethoveno *Rondo a capriccio* („Įniršis dėl pamesto grąšio“, vok. „Die Wut über den verlorenen Groschen“), op. 129, Viktoro Kisino aranžuotas smuikui ir styginiams, Beethoveno Koncertas fortepijonui ir orkestriui Nr. 2 B-dur, op. 19, Bélos Bartóko Divertimentas styginiams ir Wolfgango Amadeus Mozart Dvigubas koncertas fleitai, arfai ir orkestriui C-dur, KV 299, taip pat V. Kisino aranžuotas smuikui, fortepijonui ir orkestriui.

Vienas po kito skambėjė išvardytai kūriniai kėlė tik entuziazmą. Ir jokios kritinės minties! Koncertą pradėjo G. Kremeris ir „Kremerata Baltica“. Su orkestru jam grojant veržly žaismingą Beethoveno Rondo G-dur, nuo pirmų garsų sužavė-

jo greitu tempu valiūkiškai straksinti pagrindinė tema. Ivačias temos variacijas, tonacijų ir kontrastingų epizodus kaitą, įdėmias sekdamas solistą, virtuoziškai perteikė ir orkestras. Išraiškingas ir turtinges atspalvių buvo G. Kremerio instrumento garsas, kartu su muzikos nuotaikomis keičesi skambesio atspalvių, iprasminės menkiausią frazės vingį. Pergalinga šviesi Rondo pabaiga nuteikė džiaugsmingam susitikimui su Martha Argerich.

Pianistės pasirodymas scenoje sukelė ilgą aplodismentų audrą. Gausiai susirinkę muzikantai ir melomanai su didžiausiu entuziazmu reiškė pagarbą ir padėkā pirmąsyk į Lietuvą atvykusiai, beveik penkis dešimtmečius fortepijono meno olimpe karaliuojančiai menininkai. Jos įrašai Lietuvoje žinomi ir klaušomi, tai aukščiausio lygio mokykla, greta tobulo instrumento valdymo skiepijanti *tikrą* sąlytį su muzika. Viškas, ką atlieka M. Argerich, veikia magiškai, jos kiekviena interpretacija atrodo *teisinga* (šiai laikais labai vengiamas žodis), tik ne muziejinė, bet pilna gyvybės, išminties, skonio. Didžiausias stebuklas, kad ji tokia buvo jaunystėje ir tokia išliko iki šiol, įkopusi į garbę amžių. Pakito nebent plauku spalva...

Antrasis Beethoveno Antrajį koncertą ji pasirinko, regis, neatsitiktinai. Beethovenas – mėgstamiausias jos kompozitorius. Teisybė, tai pasakė apsvarsčiusi dvi pavardes – Beethoveno ir Roberto Schumanno. Turbūt daugelis matė *youtube* jos interviu „Verbier“ festivalyje. Jei ne, siūlau susirasti; taip pat pamatyti jaunuę M. Argerich su vienu iš jos pedagogų Friedrichu Gulda, kuri ji iki šiol laiko bene svarbiausiu žmogumi jos gyvenime. Kadangi paminiėjau „Verbier“ festivali, Kremeris prieš kelerius metus atsisakė jame dalyvauti. Jo motyvai detaliai išdėstyti laiške festivalio vadovui. Laiškas yra internetinėje svetainėje, būtinai pasiskaitykite.

Antrasis Beethoveno koncertas yra kompozitoriaus jaunystės kūrinių, skleidžiantis pakilių energija ir šviesų optimizmą, o antroji jo dalis yra lyrinė, daininga ir kartu mąslė. Kaip ir kiti, jis buvo atliekamas be dirigento. M. Argerich vien žvilgsniu, šypsena arba nežymiu galvos judesiui derino su orkestru, papildytu šaunais pūtikais ir pūtikėmis, visą muzikos tékmę. Salė buvo užvaldyta, daugelis nustojo kvėpuoti. Solistės *touché* buvo ypatingas ir įvairus – nuo tvirtų, beveik geležinių skambesiu greito tempo vietose iki subtiliausio švelnaus klaviatūros paglostymo, po kurio pasigirdavo (ypač lėtoje) tylutėlis fortepijono frazės. Toks gilus jaudinantis muzikos pajautimas, tarsi pianistė kalbėtusi su pačiu Beethovenu... Tačiau lygiai taip pat atvirai ir nuoširdžiai ji kalbasi ir su Schumannu. Bisui ji pasirinko kaip tik jo pjesę sunkiai išverčiamu pavadinimu „Traumes-Wirren“ iš „Fantasiestücke“, op. 12.

„Kremerata Baltica“, koncertmeisteris Džeraldas Bidva ir Martha Argerich

V. BALKŪNO NUOTR.

Antrasyk M. Argerich scenoje pasirodė kartu su G. Kremeriu. Jie atliko aranžuotą, pas mus gal niekada neatliktą W.A. Mozart Dvigubą koncertą fleitai, arfai ir orkestrui C-dur, KV 299. Duetu pokalbis buvo gyvas, įdomus su netikėtais minčių posūkiais ir keitimusi vedlio vaidmenimis. Smuiko partija, perimta iš fleitos, man regis, vietomis nebuvo „smuikiškai“ patogi, ta- kesnis už pirmąjį. Kitas bisas – Beethoveno Aštuntosios sonatas smuikui ir fortepijoniui finalas, koncertą užbaigės itin šviesia, veržlia, tiesiog kunkuliuojančia energija.

Tarp Vienos klasikų į programą buvo įtrauktas Bartóko Divertimentas styginiams, sudaręs labai ryškų kontrastą. Esu pastebėjusi, kad G. Kremeris koncertų programomis dažniausiai išreiškia kokią

matizmo dvasią. Ją labai raiškiai, tiesiog sukrečiančiai atskleidė orkestras. Kūrinio kraštinei dalyse Bartókas išmoningai panaudojo gausybę dermių, motyvų, ritmų iš vengrų liaudies muzikos. Jis buvo, dėl visa ko primenu, ne tik kompozitorius, bet ir žymus folkloro rinkėjas bei tyrėjas, dirbęs su kitu garsiu vengru Zoltánu Kodály. „Kremerata Baltica“ ši įvairių kamerinių or-

Gidonas Kremeris ir Martha Argerich

M. SIRUSO NUOTR.

čiau Kremeris su tuo susitarkė ne-paprastai lengvai ir elegantiškai. M. Argerich *touché* pasikeitė kardinai, girdėjome mocartiskai lengvą, skaidrą, gyvybe pulsuojančių skambesį. Ši linksmą opusą su lėta jausminga salele antroje dalyje Mozartas sukurė būdamas 13 metų. Alfredas Einstenas ji laiko prašmatnia prancūziška saloninė muzika, apie tai ypač byloja trečiosios dalių Rondo. Šio kūrinio lėtają dalį, prašomai publikos, atlikėjai pakartojo. Antrasis variantas buvo dar raiščiai Kūrinio kontrastingu ipynimu jis tarsi perspėjo, kad ne visur viešpatauja kuriančios šviesios jėgos. Gal tik aš tai įžiūriu? Bet šis veikalas parašytas Šveicarijoje Lozanos kameriniam orkestrui 1939 m., kai Vengrijoje jau buvo įsisiautėjusios fašistinės nuotaikos, o sutrikęs kompozitorius laiškuose ragino visus, kas gali, išvykti iš šalies. Antroje Divertimento dalyje, man regis, kaip tik ir perteikta ši atmosfera. Joje įkūninta gąsdinant, slogi, tamši, kraštutinio dra-

Skylė – tai erdvė

Grupės „Skylė“ rudens lygiadienio koncertai Vilniuje ir Kaune

Jūratė Katinaite

Jau šešerių metus du kartus – rudenį ir pavasarį – „skylėnai“ sukviečia savo klausytojus į dienos ir nakties paliaubų šventę. Naujoji tradicija kol kas itin patvari. Vieja vertus, ji konceptualiai atitinka grupės deklarujamas idėjas, kita vertus, Roko Radzevičiaus vadovaujanas „Skylės“ ištikimieji klausytojai priprato prie jų kaip prie metų laikų ciklo, žino, kada vėl galés ateiti ir patirti klausymosi malonumą. Su-sirinkusių į „Skylės“ koncertą sąmoningai vadinu ne publika, o klausytojais. Nors muzikantai save linkę vadinti roko muzikos atlikėjais, jų koncertai sociokultūriniu požiūriu labiau primena klasikinės muzikos koncertus nei roko ar juolab popmuzikos įvykius, kuriuose publika įtraukiama į interaktyvų veiksma, skatinama dainuoti, šokti, linguoti, kitaip tariant, ateina daugiau dalyvauti ir žiūrėti nei klausyti. Dar gauti euforišk adrenalino ir bendrysčio dozę, kokią dovanoto, pavyzdžiu, futbolo rungtynės. Niekan ne naujiena, kad popkultūros scenoje muzika su visomis īmanrentiniemis jos savybėmis dažnai yra tik reginio fonas, akcentuojant iš esmės vienintelį jos elementą – ritmą, na, dar gerai įsidėmėtiną melodinį motyvą, po salę švysčiojant lazeriams, kurtinant super galingu įgarsinimu ir, jei tik techninės galimybės leidžia, sceną paverčiant antrine realybe *a la Las Vegasas*. Popmuzika nuo pat savo atskyrimo pradžios siekia malonumo ir atspalaidavimo (žinau, kad roko baladžiu ir ne tik jų gerbėjai man iškart papriestaraus, ir bus teisūs, tačiau ne veltui roko muzika gime kaip reakcija ne tik į socialinius-politinius iššūkius, bet ir į popmuziką). Argi ne pirmasis buvo „valsų karalius“ Johannas Straussas savo greitomis polkomis, valsais ir galopais papirkęs užliliuotą senutės Habsburgų imperijos Vieną, kamuojamą nuobodulio? Šekit! Šokit ir negalvokit! Nesikan-kinkite klausydamiesi ,ilgū kaip gyvačių“ Gustavo Mahlerio simfonijų! Štai nuo tų laikų muzika, kurios reikiā klausytis, atsidūrė opozicijoje. Žinoma, čia aprašyta istorinė schema gerokai supaprastinta ir paviršutiniška, tačiau jos pakanka pripažinti, kad takosyra tarp klasikinės (suprask,

rimtosios) ir populiariosios muzikos gerokai apibyrėjo, atsirado daugybė naujų polių, kurie savaip poliarizuoją muzikos pasaulį. Nesiveliant į svarstymus, ką derėtų išmesti iš rimtosios muzikos erdviių (o, kiek būtų kandidatu), ramia sažinė į ją įkurdinčiau „Skylės“ kūrybą. Ne tik todėl, kad ji skirta klausymui ir refleksijai, bet, svarbiausia, dėl to, kad ji, kaip ir bet kuris kitas menas, kelia būties ir etikos klausimus, ieško prasmės, kuria groži, o ne grožisi savimi, kitaip tariant, nėra savitikslė ir (nors tai nėra būtina salyga mano kūriniui apibrėžti) padeda žmonui gyventi.

Kad ir sttinga statistinių duomenų palyginimui, bet, kiek atmintis siekia, „Skylė“ yra viena iš ilgaamžiausiu grupei Lietuvoje, muzikuoją jau beveik ketvirtį amžiaus. Tuo paradosliau, kad ji kuria, komercinių radijo stočių žargonu, „neformata“ ir jau seniai, kaip sako Rokas Radzevičius, atsisakė groti „prie alaus“. Tačiau nei pats Rokas, nei jo žmona, grupės vokalistė Aistė Smilgevičiūtė-Radzevičienė, nėra laisvalaikio muzikantai. „Skylė“ yra ne tik jų saviraiškos vieta, bet ir pragyvenimo šaltinis. Vadinas, galima Lietuvoje išgyventi, dargi auginti tris vaikus iš muzikos. Kad ir kaip patetiškai skambėtų, Roko frazė „mes niekada nesiliovėme tikėti muzika ir Lietuva“ nesukelia šypsenos. Ji įtikina. Maža to – įkvepia! Ar tik ne ši tikėjimo jėga „Skylės“ koncertuose išlaiko nesukūrėti ir nesibaškanti, o išdėmiai klausančią publiką išsitas dvi valandas?

Toji dvaysia, Sajūdžio metais išbuvo kiekviename ir jau senokai kapituliuavusi prieš bandymus įsivertinti europietiškas vertynes, ne tik išliko Roko ir Aistės kūryboje, bet ir darniai išsikėrė kaip viena iš... europietiškų vertybų! Kitaip tariant, tai, ką dažnai laikome romantiškai senstelėjusiais ir pažangą stabdančiais tautiškumo pančiais, šių menininkų savimonėje tampa stipriu modernėjimo varikliu. Ju gebėjimas remtis į šaknis, nors ir skamba kaip iš literatūros pradžiamokslio, yra gyvybingas ir inspiruojantis.

„Skylės“ dainos yra beveik išvien lietuviškais (yra ir žemaitiškų) tekstais ir remiasi kiek platesne nei taučiška savimone – baltiška pasaulė-

Aistė Smilgevičiūtė, Rokas Radzevičius ir grupė „Skylė“

M. PUDOS NUOTR.

voka, archaiškais, pagoniškais, panteistiniai įvaizdžiai, mitologiniai personažai. Ir tai išskiria juos iš kitų postfolkloro stiliumi vienaip ar kitaip plėtojančių muzikantų, besiremiančių liaudies muzika. Ir Aistė, ir Rokas („Skylės“ dainų muzikos ir tekstu autoriai; tekstus taip pat jiems kuria Rimvydas Stankevičius) išgijo humanitarinį išsilavinimą (Aistė studijavo klasikinę filologiją – graikų ir lotynų kalbas, Rokas – istoriją, dalyvavo archeologinėse ekspedicijose), galbūt todėl jų kūryba labiau remiasi intelektine patirtimi, kultūrine antropologija ir filosofija nei gamtos pažinimo ir sodietiško gyvenimo išpučiais. Todėl „Skylės“ apdainuoja objektai – Šventaraigis, skaisčiašalmis karys, jūržolės, vėlės, „dievų pažemintas, rate įkalintas laikas“, Adonis, Eliziejaus laukai... Vis dėlto „Skylės“ muziką priskirti postfolklorui, nors ši savo ka beveik guminė (ja galima apibūdinti bet kokį liaudies muzika besiremiančią kūrybą), derėtų tik su išlyga, nes joje vargai rasime tiesmukų sąsajų su muzikiniu folkloru. Nei Rokas, nei Aistė savo dainose necituoja (su keliomis išimtimis) liaudies melodijų, tik pasitelkia intonacinių aliuižių; o retkarčiai panaudojamas kanklių ar dambrelė skambesys svarbesnis veikiau tembiškai nei semantiškai. Tad jei vis dėlto tekėti apibrėžti „Skylės“ muzikinį stilium, jo amplitudė syruotų nuo bardų baliadiškumo iki pankroko, *ethnic fusion* ir *new age*. Ir dar kažkas, kas daro jų muziką atpažįstamą.

Pirmiausia tai Aistės balsas – malonus, šilto tembro ir sykių stiprus, skambus bei gana platus diapazono. Savo vokalinę ištarmę dainininė kartkartėmis sumaniai ir skoninėi inkurstuoja gerkliniu, „lūžtančiu“ registru, primenančiu archaišką kelčių dainavimą, tačiau būdingą ir se-najam lietuvių folklorui. Šią pamégta Aistės manierą mename iš ją išgarsinusio Lino Rimšos „Strazdo“, su kuriuo ji pasirodė 1999-ųjų „Eurovisioneje“. Sceniniame artistės įvaizdyje pabrėžiami mitinės moters, deivės, mylimosios bruozai, nemanipliuojama seksualumu. „Skylės“ koncertuose Aistei tenka didžiausias krūvis, o jos žavesys, įtaigumas ir nuoširdumas daugiausia lemia klausytojų dėmesį ir prierašumą.

Iš pirmo žvilgsnio gana vientisas Aistės ir Roko dainų stilius išdėmiau pažvelgus turi ryškų skirtumą. Roko kompozicijose aikškesnė struktūra, dažnesnė tradicinė dainos (priedainis, uždainis) forma, laisvesnės plėtotės kūriniuose išryškinama kulminacija. Aistės dainos labiau improvizaciniu pobūdžiu, ištisinės plėtotės, o vokalas traktuojamas instrumentiškai, ieškoma daugiau tembrinių balanso atspalvių.

Konceptualiai apmąstyta „Skylės“ koncertų struktūra. Antai rudens lygiadienio programa prasidėjo vasariškomis dainomis („Šventaragis“, „Gailile raso“, „Šaukiai liūtų“), po to – keletas naujausių dainų, tarp kurių – žemaičių tarme Aistės sukompomuota „Upelė“, įpinant meilės lyrikos („Švelnumas“, „Eisava mudu abudu“

(tekstas iš L. Rėzos rinkinio), kosmologijos („Dvyniai“, „Vėžys“), mitologijos („60 akmenų“), pereinama prie rudens ir Vėlinių tematikos („Ruduo“, „Mėnesiena“, „Pilkapių“). Finale klausytojai pradžiugami grupės hitais „Baltas brolis“, „Jūržolių šokis“ ir „Meilės duetas“ iš Roko Radzevičiaus roko operos „Jūratė ir Kastytis“.

Be nuolatinį „Skylės“ muzikantu rudens lygiadienio koncernte atlėkų būrių papildė styginių kvartetas ir specialiai susibūrės choras „Gentis“, pasiryžę toliau rengti programas su šia grupe.

Savo išskirtiniu intelektualiniu ir nacionaliniu koloritu „Skylė“ labai patraukli politikų renginiams, ypač po 2010 m. albumo „Broliai“, skirto pokario laisvės kovų dalyviams atminti. Tačiau juos trikdo... „Skylės“ pavadinimas! 1991 m. susibūrusi andergaundinė grupė iš tikrųjų savo kelią pradėjo „skylėsc“ – pusrūsiuose, iš kurių juos, pasak Roko, anksčiau ar vėliau išmesdavo. Pavadinimas pritiko rokeriškos dvasios jaunuoliams, ieškantiems alernatyvaus kelio. Ilgainiui „Skylė“ brendo, i ją atėjo Aistė... Užuot išsižadėjė pavadinimo, „skylėnai“ ragina žvelgti pläučiai: pasak Aistės, „Skylė“ tapo atvirai mąstančių žmonių ratu, buvo surengta nekomercinių festivalių, meno parodų... Pagaliau skylė – tai erdvė! Tarp išskirvusių minčių ir pažiūrų. Kiekvienas, pabuvęs „Skylės“ koncertuose, įkvepia jos lyg deguonies.

Anonsai

I Lietuvą atvyksta Philipas Glassas

Vilniuje itin laukiamas pasaulinės muzikos ižymybės Philipo Glasso ir „The Philip Glass Ensemble“ koncertas skirtas ne tik muzikos, bet ir kino mėgėjams. Vienintelio Baltijos šalyse rengiamo pasiodymo Vilniaus Kongresų rūmuose lapkričio 5 d. programoje greta populiarųjų Ph. Glasso kūrinių skambės ir pasaulyne šlovę kompozitorui pelnusi kino muzika.

1983 m. ekranus pasiekė debiutinis amerikiečių dokumentalisto Godfrey' o Reggio filmas „Koya-

nisqatsi“ („Gyvenimas be pusiausvyros“) su Philipo Glasso muzika. Lygiagrečiai filmo premjerai Glassas išleido albumą su „Koyaanisqatsi“ garso takeliu, kuris žaibiškai išpopuliarėjo.

„Koyaanisqatsi“ muzika greta kitų populiarų Glasso kūrinių (muzika iš operų „Einstein on the Beach“, „The Photographer“, albumo „Glassworks“, ciklo „Music in Twelve Parts“ ir kt.) skambės ir koncerte Vilniuje, kuris pradės šiu metų Philipo Glasso koncertinių turų Europoje.

Kurdamas filmą „Koyaanisqatsi“ jo režisierius Godfrey Reggio, šiuo darbu davęs pradžią naujai, ekolo-

gijos problemas keliančiai kino dokumentikos srovei, nuo pat pradžių norėjo, kad muziką kurtų tuomet jau žvaigžde tarp žinovų laikytas Philipas Glassas. Tačiau kompozitorius atkrito, jog muzikos filmams neršo. Vis dėlto Reggio neatlyžo. Po peržiūros kompozitorius įmėsi kurti originalų garso takelių, darbas – muzikos kūrimas bei vaizdai ir muzikos derinimas – užtruko trejus metus, bet galiausiai pelnė Glassui komercinę sėkmę.

Vėliau Glassas sukūrė muziką dar dviem Reggio filmams „Powaqqatsi“ („Besikeičiantis gyvenimas“, 1988) ir „Naqqoyqatsi“ („Gyvenimas kaip karas“, 2002), kurie drauge su

„Koyaanisqatsi“ sudaro trilogiją. Vis dėlto „Koyaanisqatsi“ garso takelis liko nepranoktas, o kai kurie muzikos fragmentai – išpučiai pradžia su boso dainavimu arba pabaigos „Pranaštės“ – buvo panaudoti net kompiuteriniuose žaidimose.

Iš kitų Glasso darbų kine minėti filmai „Mishima“ (rež. Paulas Schraderis, 1985), Martino Scorse's istorinė drama „Kundunas“ (1997), už kurį kompozitorius buvo pirmą kartą nominuotas „Oskaru“. „Auksinio gaublio“ ir „Oskaro“ nominacijomis taip pat buvo išskirta Glasso muzika Stepheno Daldry dramai „Valandos“ (su Ni-

cole Kidman, Meryl Streep, už ją kompozitorius taip pat pelnė BAFTA apdovanojimą), bei muzika Richardo Eyre'o filmui „Skandalas užrašai“ (su Judi Dench ir Catherine Blanchet).

Philipas Glassas kuria muziką labai įvairiems filmams – nuo dokumentinių iki psychologinių trilerių („Paslaptingas langas“ su Johnny Deppu, 2004), romantinių komedių („Meilės receptas“ su Catherine Zeta-Jones, 2007; čia Glassas pats suvaidino epizodinį vaidmenį) ir dramedijų (Woody Alleno „Kasandros prakeiksmas“, 2007).

VILNIAUS FESTIVALIŲ INF.

Šokiai prie altoriaus

Klaipėdos muzikinio teatro spektaklis „Altorių šešėly“ Vilniuje

Helmutas Šabasevičius

1927 m. „Židinio“ puslapiuose apžvelgdamas 1926-ujų teatro sezono, Vincas Mykolaitis-Putinas rašė, kad baletas „lietuvių kultūrai yra dar visai svetimas, ir dar negreitai sulaiksmi baletu, išaugusio iš mūsų pačių kūrybinio pajėgumo. Pats lietuvių etninis tipas kol kas berods neatpatinka šiai meno rūšiai reikalingus fizinius ir psychinius ypatumus“ (*Naujasis židinys*, 1927, nr. 1, p. 60). Bet per beveik devyniasdešimt metų „lietuvių etninis tipas“ gerokai pasikeitė, o Klaipėdos muzikinio teatro baletu trupė pavasarį į savo repertuarą įtraukė šokio spektaklį „Altorių šešėlyje“ pagal Mykolaičio-Putino romaną.

Vilniuje šis kūrinių buvo parodytas rugsėjo 17 d., kai žiniasklaidoje mirėjo pranešimai apie kunigo Roberto Šalaševičiaus sprendimą palikti tarnystę – tad XX a. 4-ajame dešimtmetyje Mykolaitis-Putinė ir jo romano herojų Liudo Vasarij kama-vė klausimai niekur nepasitraukė.

Liudo Vasario dramą mažiausiai buvo galima tikėtis išvysti šiuolaikinio šokio scenoje, bet Klaipėdos muzikinis teatras linkes eksperimentuo- ti su lietuvių literatūros klasika – neseniai Giedriaus Kuprevičiaus miuzikle atgijo Antano Žukausko-Vienuolio „Paskenduolės“ herojai.

Ir „Paskenduolės“, ir „Altorių šešėly“ libretus paraše aktorė, žinoma monospektaklio formos puose-lėtoja Birutė Mar (Marcinkevičiūtė), pati išmėginiusi jėgas šiuolaikinio šokio erdvėje (pries keliolika metų ji sukūrė spektaklius „Traukininiai žmonės“ ir „Lektuvinių žmonės“). Santūrių plastinės kalbos ir abst-

rakčių idėjų spektakliai, kuriuose dalyvavo dramos aktoriai, maža kuo panašūs į ši kūrinį, nes pritaikant romaną šokio scenai pasirinkta ne tiek interpretavimo, kiek pasakojimo strategija. Mažai turime galimybų susipažinti su pasakojamosios choreografijos spektakliais, todėl tokiu kūriniu kaip „Altorių šešėly“ kontekstas galėtų būti ACH teatro „Ana Karenina“ (pagal Levo Tolstojaus romaną, režisierė ir choreografe Anželika Cholina) ir Lietuvos nacionaliniame operos ir baletu teatre pastatytais Giedriaus Kuprevičiaus „Čiurlionis“ (šios biografinės choreodramos autorius – lenkų šokėjas ir choreografas Robertas Bondara). „Altorių šešėly“ tai – garbin-ga draugija, tačiau lygiuotis vien į lietuvišką šokio kontekstą būtų trumparegiška.

Klaipėdos muzikinio teatro baletu trupė – pati jauniausia Lietuvoje, joje dirba įvairios patirties ir pa-sirengimo šokėjai, kuriems tenka dalyvauti teatro repertuare esan-čiuose operų, operečių ir miuziklų pastatymuose. Tad noras sukurti ne-mažos apimties spektaklį, kuris siektų būti kitoks nei dauguma iš es-mės pramoginių šio teatro šokio re-ginių, vertas didelės pagarbos. „Altorių šešėly“ choreografiją sukūrė Aurelijus Liškauskas, režisavio Ramūnas Kaubrys. Spektaklyje veikia nemažai romano personažų, jų gau-sa ir konkretūs vardai liudija kūrė-jų norą nenutolti nuo kūrinio ir kiek įmanoma nuosekliau perpasakoti jo siužetą, o tai šiuolaikiniame teatre, ką jau kalbėti apie šiuolaikinį šokį, atrodo kaip gana konservatyvus tikslas. Net ir jis pasiekus, neįtver-tum nepaklausęs: ką scenoje šokda-

mi veikia Sokolina, Variokas, Pet-ryla, Platūnas ir net abu Liucės vy-rai Brazgys ir Glaudžius bei nema-zai įvairiausią dvasiškių, kurie susmulkina spektaklio veiksmą, nu-tolina ji į nuo esmingų konceptua-lių klausimų, ir nuo šiuolaikinei te-atro bei šokio kūrybai tinkamų išraiškos priemonių.

Nors vaizdinė spektaklio pusė ga-na asketiška (scenografijos ir kos-tiumų autorė – Iveta Ciparytė), ne-išvengta noro iliustruoti veiksmo vietą į laiką. Galbūt vienas iš tokio iliustruojančio spektaklio argumen-tų – kūrinio vieta mokyklinėse pro-gramose, tikiuntis papildomo vyres-nių klasių moksleivių žiūrovų srauto? Bet šis spektaklis daugiau-sia galėtų tapti tema pokalbiui apie klasikinio literatūros kūrinio aktu-alizavimo šiuolaikinio šokio forma-kelius ir klystkelius.

Choreografinės spektaklio pavil-das konceptualės, nors ir neiš-vengiantis išgyvenimais grįstu šokio kompozicijų štampu. Tačiau keli epizodai, kuriais nesiekiamas sekti libreto, kurie patys formuoja vidinę spektaklio dramaturgiją, patrauklūs erdinėmis konstrukcijomis ir jude-sių dermėmis – kad ir kaip būtų keista, labiausiai įstrigo klierikų šokiai, kuriems papildomo plastiškumo su-teikė judant, ypač sukantis išsi-pučiančios sutanos. Kuriant spektaklio choreografiją pasistengta analizuoti atlikėjų galimybes, pagal jas formuo-ti atskirų veikėjų plastinius įvaiz-džius, tačiau galutinis rezultatas li-ko margas ir eklektiškas.

Rezisūrinėmis priemonėmis siek-ta išryškinti siužetinius Liudo Vasa-rio istorijos apmatus – įvedant į spektaklį statistus, Užgavėnių sceną

NUOTRAUKA IŠ KLAIPĖDOS MUZIKINIO TEATRO ARCHYVO

aprūpinant beveik tikromis rogėmis, o vėliau spektaklio temą darsyk pa-ryškinant švytuojančiu didžiliu smilkytuvu.

Dvieju veiksmų spektaklio parti-tūrą sudaro apie dvidešimt skirtingų muzikinių kūrinių, kurie nepadeda sulipdyti nuoseklaus dramaturginio veiksmo. Kai kurie jų patys savaime turiningi, padendantys kūrėjams pa-siekti norimos emocinės temperatū-ros, priartėti prie universalesnių kū-rybos erdvų, kai kurie parinkti iliustruoti kūrinio parašymo laiką – tokie yra Antano Šabaniausko šla-geriai, suprimityvinantys spektaklį, skatinantys aktorių ir šokėjus imtis banalių vaidybinių improvizacijų.

Lietuvos choreografija išgyvena suđetingus laikus – kiekvienas nau-jas spektaklis pasitinkamas ir su džiugesiu, ir su pernelyg dideliais lū-kesčiais. Klaipėdos muzikinio teatro repertuare „Altorių šešėly“ – žings-nis pirmyn ieškant savito šokio spektaklių repertuaro. Galvojant apie at-eitį, vertėtu atidžiau analizuoti Europos šiuolaikinės choreografijos spektaklių (nuo Johno Neumeierio iki Sashos Waltz) dramaturgiją, reži-sūros, choreografijos, muzikos ir vi-zialinių priemonių dermes, bendrą-sias šiuolaikinio teatro tendencijas, kuriose vis daugiau dėmesio skiria-na tektstui, o judesiui, ir mėginti surasti autentišką sprendimą, kurį pajęgti išgyvendinti nedidėlę, bet įdomi teatro baletu trupė.

D. MATVEJEVO NUOT.

Spektaklio pradžioje jie, išitaisę ant prašmatnių salonių sofutės (dai-lininkė Kristina Voicechovskaja), kartkartėmis pasišnabždėdami, stebi besirenkančią auditoriją. Aki-vaizdu, kad visos vėlesnės scenos ir yra skirtos susirinkusiesiems paro-dysti. Galbūt žiūrovas čia yra (ar pa-laipsniu tampa) ne tiek vaiku, kiek ligonių? Galbūt šie pokalbiai – ter-apinė priemonė, gydanti visus susi-rinkusiuosius (ir vaidinančius, ir juos stebinčius) nuo susvetimėjimo ar ne-pasitikėjimo savimi? Galbūt visiems kartu paskatinus keltis ant grindų gu-lincią mergaitę (atsiprašau, moteri), nes ji juk gali, ji stipri, ar pirmyn ir atgal pamėčius kamuoli, persimetus

kelias šelmiškais žvilgsniais įvyks stebuklas ir bent trumpam prie vie-nas kito bus priartėta?

Meluočiai sakydamas, kad neuž-simežgė net menkiausias ryšys. Int-ytymi LNDT Studijos erdvė, žiūrovų susodinimas ratu, gana ryškus apsūvėtimas, kad visi nuolat galėtų matyti vienas kitą, darė savo. O ir apie ką daugiau galvoti, kai kalba-ma apie emigraciją, studentų „Eras-mus“ programą ar bendravimą per „Skype‘ą“ taip, lyg tai būtų nauja, ką tik atsiradusi, o ne įsisenėjusi problema? Manyčiau, kad būtent apie tą kitą, tuo pat metu kaip ir tu viso to klausantį, suaugusį, bet val-dai priverstą suvaiketi žiūrovą.

Pokalbiai suartina

„Keletas pokalbių apie (Kristų)“ Lietuvos nacionaliniame dramos teatre

Milda Brukštutė

Lietuvos nacionalinis dramos te-astras tėsiai vieną iš savo misijų – puoselėjā, kaip tik išmano, lietuviš-ką dramaturgiją. Spektaklis „Kele-tas pokalbių (apie Kristų)“ – jau antrasis praėjusių metų „Versmėje“ pristatyty pjesių išgvendinimas scenoje. Juo, galima sakyt, teatrui pa-vyko nušauti net du zuikius – ne tik atiduoti duoklę nacionalinei drama-turgijai, bet ir jaunesniems (nors dėl to galima ginčytis) kūrėjams.

Su dramaturge Teklc Kavtaradze žiūrovai galėjo susipažinti jau anks-tiau – prieš porą metų šiame teatre pastatyta kita, pirmoji šios autorės pjesė „Namisėda“ (rež. Gabrielė Tuminaite). Spektaklis apie keturiokmetės mergaitės fantazijų pasaulį turi ši tą bendra su naujuoju, jaunu suaugusiųjų problemas gildenan-čiu kūriniu „Keletas pokalbių apie (Kristų)“. Ir vienur, ir kitur veikėjai

atrodė kokiui trečdaliui jaunesni nei-ry – o tikrai jų amžių galima supras-ti iš tam tikrų situacijų. „Namisėdo-je“ tai tik kėlė šiokių tokijų sunkumų bandant suprasti vaizduojamajį pa-sauli, tačiau šiakart, iš pauaglystės atmosferą. Per juos atskleidžiamos temos taip pat neatsilieka nuo pje-sės formos diktuojamos nuotaikos:

baimė, susvetimėjimas, Kristus, vėl baimė ir taip toliau. Bėda ta, kad atrodo, jog šie veikėjai su gyvenimo prasme ir beprasmybe dabar susi-duria pirmą kartą. Veikiausiai dėl tūs priežasties ir kovoja su tuo pačiu išraiškingiausiu, t.y. banaliausiu, būdu – verkiant.

Reikėtų pasakyti, kad spektaklio

režisierius Tadas Montrimas nesi-stengė visų pjesėje vaizduojamų dvasinių tragedijų priimti už gryna pinigą – nepamiršo pažairinti teksto žiupsneliu ironijos ar humoroo. Ši idėja gal ir būtų buvusi neprasta, jeigu skaudžios gyvenimo tiesos, išsa-komas su lengva ironija aktorių (Dovilė Karaliūtė, Adelė Teresiūtė-Aukštikalnė, Eglė Štokaitė, Rokas Petrauskas, Vygaandas Vadeiša) bal-suose, nebūtų pavirtusios į kažką itin globėjisko, lyg ar apeliuojančio į naują supratimą, kad galu gale vis-ka bus gerai. Toks tonas pradėjo

priminti jau net ne pauaugliu, o vai-ku spektaklių žanrą, ką dar labiau skatino aktorių kostiumų ir makia-žo iliustratyvumas, leidžiantis įžvelgti persišvietėjantių žmogaus griaučius ar išryškinantis užverktas, paraudū-sias jų akis.

Dėl plakatiško, tipizuoto, parodo-mojo vaidybos būdo atrodo, kad aktoriai čia žaidžia kažkokį žaidimą.

Kaip pamatuoti šlovės kokybę?

ATKELITA įŠ 1 PSI

loginį posovietinio lūžio kartos efektą, kur kyla klausimai: kas naujoje situacijoje yra pasiekimas ir kurioje vertybų skalėje, koks yra naujas žiūrovas, kaip reaguoti į naują paklausą, kuri neretai romantizuoja mitais apipintą sovietmetį ir Šaltojo karo patosą, o mus nori matyti kaip didžiojo eksperimento egzotines liekanas, ir kokios tokią lūkesčių tenkinimo pasekmės.

Sovietmečio iškreiptumo neišgyvenęs užsienis, ko gero, kaip tik to ir nejaučia, kas labiausiai sukelia atstumimą Deimanto Narkevičiaus kūryboje tokiems victimiams kritikams kaip aš – tai sovietinis cinizmas. Ir čia aš kalbu ne apie kūrybos ar kritikos objektą, o apie darbo metodus (tai antra). Kaip sovietinė lektūra negalėjo egzistuoti be Marxo ir Engeldo, Lenino ir Stalino, taip ir Narkevičiaus kūryba būtinai turi kabintis rankute į Čiurlionį, Banionių, Tarkovskį, Lemą, Watkinsą, Lukošaitį ir t.t. Nors panaudojami ir tie patys Leninas, Marxas, kaip vaizdiniai raktažodžiai, tokie aiškūs Vakarams. Puikiai tinkai ir efektingas Šaltojo karo laikų anturažas bei rekvizitas. Citata kaip saugumo garantas – šiaip jau labai studentiškas bruožas, retas jaunuolis drįsta ką nors pasakyti be Delieuze'o, o jau ni meno kritikai kaip kiaulytę su vėjaraupiais turi persigerti Andriuškevičių, Kreivytę ar Narušytę. Garsių vardų simbolinio krūvio išnaudojij

mas turi daug žodinių apipavidalinimų šiuolaikiniame mene. Pavyzdžiui – apropiacija. Tačiau veiksmo legitimumas dar nereiškia, kad viskas, kas yra aproprijuota, ir dar nesaikingai, jau yra šiuolaikinis menas, tuo labiau geras. Iš santykio su perimtu lyg ir tikėtumeisi, kad atsiras kas nors nauja, o šiuo atveju man nepavyksta ižvelgti daugiau nei nusavinimo dėl garsumo, savotiškos

priedangos nekritikuotinų dėmenų skydu. O dar blogiau – kalbinių manipuliacijų kūrimo, kuo taip džiaugiasi filosofai, nes gali išradinėti idėjų kentaurus, nudžiuginsiančius bei nustebinsiančius ir patį garsujį menininką.

Kaip sovietinis menas negalėjo veikti be primestų temų, pavyzdžiu, aukštinančių darbo liaudį: kolūkiečių, žveja, kareivį, taip ir Narkevičiaus darbuose vis išlenda kokie nors tarsi iš viršaus (paklausos?) nukelti heroinai: buvęs sovietinis karininkas, prostitutės, gėjai. Tik kaip ir anuomet, nors žiūrovui duotos visos priežastys matyti tai, ką turi matyti, neapleidžia jausmas, kad kūrėjui tai absoliučiai nerūpi, jis tik daro tai, ką turi daryti. Aplinkybių verčiamas? Ne. Lydinti lektūra sako, kad menininkas tūliai dokumentalumą ir jo veikimą. Tokiu atveju norisi paklausti: ir ką ištiria? Mat tyrimas turi ką nors atskleisti, kitaip tai ne tyrimas, o tik apsimetimas. O kad dokumentika yra manipuliatyvi,

atsiprašau, jau labai labai seniai nu-
statyta.

Trečias Narkevičiaus kūrybos bruožas, kuris nemalonai primena sovietmetį, – didingo ilgesys, kurį matau jau ankstyvame filme „Lietuvos energija“ (2000), „Nesproguosios bombos poveikis“ (2008), garsio instaliacijoje „Matching the TU-144“ (2012) ir daug kur kitur. Gerai įsigilinus, sovietiniam kūrėjui (iliustratyviausia galvoti apie architektus) staiga tapusiam mažos šalies su mažu biudžetu ir mažom kūrėjo privilegijom gyventoju, nebelikus naujojo didžio žmogaus projekto, teko išgyventi didelės savivokos permainas. Nuo didelio prie menko. Ir dėl to Šaltojo karo estetika savo vizionieriškumu vis dar jaudina daugybę protų. Infantilus pasidavimą to laikotarpio formai, estetikai, užmerkiant akis į kontekstą, yra labiausiai būdingas jaunuomenei, kuri, anot šią madą mene tiriančios Claire Bishop, jau sudaro didžiuli pilką telkinį vienąs į kitą panašiu vaizdų ir kelia nuobodulį. Bishop miniu tikrai ne tam, kad be jos neišsiversčiau, ar kad ji, atrodytų, imponuoja kitokią nuomonę nei aš šiuo klausimu turintiesiems. Ji, nors Narkevičiaus ginkdie tiesiogiai nekritikavo, įvardino ketvirtą bruozą, kuris, mano akimis, čia dominuoja, – nuobodulį.

Nuobodulį filmuose pirmiausia sukelia ypač švarių vaizdų padrika seką – klasikinė visos Lietuvos ju-

dančių vaizdų industrijos problema. Nei ypač aukštos technologijos, nei vaizdo švara neatstoja turinio ir struktūros stokos, kurią paprastai bandoma įvilkti į dekonstrukcijos ar neapibrėžtumo rūbą. Patylyjimai ir padūsavimai, iki skausmo ilgi kadrai netampa Šarūnui Bartui prilygstančia kino kalba. Jie tik išduoda susireikšminimą. Sunkiausia ištverti, kai vaidina pats autorius ir jo šeimos nariai. O užsieniečiui galbūt tai gali pasirodyti kaip skausmo transliacija, gal nuo tokios „dvasingumo“ formos jam dar netapo koktu... Labiausiai stingdo tai, kad niekur neaptinku nė krislo humoro jausmo. Gal todėl ir kritikai labiau linke apie šio autoriaus kūrybą reikšmingai patylėti? Nes viskas čia taip neaišku, lyg būtų užminuota. O baisiausia vis dėlto yra tai, kad Narkevičiaus kūryba net grįžus sovietmečiui galėtų lygai taip pat sėkmingai funkcionuoti.

Primygintinai siūlau nepasiduoti provokacijai, būtinai nueiti pažūrėti dar veikiančios parodos ir susidaryti savo, autentišką asmeninę nuomonę. Nors nežinau, kiek Jūsų jausmus ar intelektą gali sujaudinti menininko tėvų nuotraukų seką televizoriuje (aprašymuose dar minimas garsas iš nuotraukų vietų, bet neteko išgirst, gal Jums pavyks).

rodis kas nors daugiau nei literatūriška modernistinė pirmo laipsnio asociacija (spirsі – skaudės). Galbūt Jus papіrks pirmo viršgarsinio lēktuvo garsas iš juostinio magnetofono. Nors vargu ar perkélimas į kitą mediją „perkelia įtampa“, kurią jauči dėl technologinio pranašumo besivaržančios šalys. Atskira salė skirta menininko sūnaus muzikinės grupės klipo rodomui, beje, jau antram... net nežinau kaip pakomentuoti. Ką tikrai verta padaryti, tai pasisklausyti, kaip kalba britų režisierius Peteris Watkinsas (filme „Gyvenimo vaidmuo“, 2003), tačiau gali būti, kad jo balsą lydinti įvairių vaizdų koštę neatsakys į klausimą – tai kaipgi čia vis dėlto viskas susisieja? Watkinsas kalba apie atsakomybės klausimus dokumentikoje, apie tai, ar susimąstom, kaip filmas paveikia vaizduojamuosius, kad svarbu, jog žmonės jaustų, kad kalbama apie juos, kad tai yra su jais tiesiogiai susiję. Watkinso mintys veikia kaip ironiškas kontrastas ji eksplatuojančio autoriaus kūrybai ir laikysenai, kuriai iškalbingai iliustruoja Deimanto Narkevičiaus palinkėjimas, išsakytas Evaldo Janso videofilme „Linkėjimai“ (1998): „Kad viskas, ką mes darom, neštų mums naudą, o ne kitiem.“

Paroda veikia iki spalio 24 d.
Galerija „Vartai“ (Vilniaus g. 39, Vilnius)

Apgaulinga rūsio magija

Cooltūrisčių „Pogrindžio antropologija“ Marijos ir Jurgio Šlapelių namuose-muziejuje

Kęstutis Šapoka

Cooltūristės – Laimos Kreivytės projeketas, taip pat ir jos nenuilstamas dalyvavimas visada ir visur: dai- lės kritikoje, poeziijoje, mene, aktyviz- mo baruose ir t.t. Kreivytė, ko gero, viena tų mūsų meninio konteksto fi- gūrų, kuriai procesas svarbesnis už rez- ultatą, nes procesas, matomumas, dalyvavimas dažnai ir sukuria rezul- tata. Kartais visai neprasta.

prasidėjo dar 1996 metais nuo Neringos Abrutytės poezijos. Abrutytė tuo metu gyveno Nidoje. Taigi, jos poezija Kreivytei patiko, sujaudino, tarsi sukūrė paslaptinę Neringos (kaip poetės ir kaip vietovės) vaizdinių ir, žinoma, troškimą tenai nuvykti susitikti su Neringa, kartu ir pamatyti savo akimis Neringos gamtą.

Taigi, nutranzavus iki Nidos ir apsigyvenus viename iš „skladukų“, prasidėjo „pogrindžio antropologija“, īgavusi vizualų pavidalą tik 2013 metais. Beje, „tyrimas“, t.y. savadarbių poilsiviečių fiksavimas, pareikalavio ir išradingumo, nes tokių poilsiviečių Neringos gyventojai nelinkę viešai populiarinti, netgi jei jos fiksujamos tik „vardan meno“.

Pasirodo, Neringoje, ypač Nidoje, šis oficialus, pusiau pogrindinis ir netgi pogrindinis, paralelinis „skladukų“, savadarbių sandėliukų, poilsiasiavietėmis paverstų garažų ir t.t. pasaulis egzistuoja ir klesti kiekvieną vasarą. Vietiniai gyventojai išnuomoja savo butus poilsiautojams, patys gyvena išradinguu stebinančio-

laikiniamame mene jau gerokai nualintos, o sovietmetis irgi tapęs klišė, kurios „refleksijų“ neišvengia niekas. Kita vertus, išsiaiškinus prieistorę, situacija keičiasi. Pasirodo, viskas

riomis šiaip jau vargu ar būtų nuolat gyvenama.

Viena vertus, poilsiautojai patiria „kultūrinį šoką“, būtiną išmušti kasdieniams rūpesčiams, rutinai ir „gerai pailsėti“; kita vertus, victiminiai gyventojai pasistengia iš bet koks kvadratinio metro, „statinį“ ar „patalpą“ primenančio objekto išspaus- ti pinigų. Visi daugiau ar mažiau lie- ka patenkinti. Taip formuoja- si savita turistinė kultūra, kurią suda- ro daug vienąs kitą perdengiančią sociokultūrinių sluoksnių. Taigi, tai yra tikrai turtinga medžiaga meni- niam ir socialiniam tyrimui.

Kartu Kreivytė, Kęstučio Grigaliūno ir Laisvydės Šalčiūtės padedama, rado gana sekmingą šio antropologinio tyrimo vizualizacijos sprendimą (šis projektas įgyvendintas kartu su

Šią parodą Nidoje teko matyti.

Meninis tyrimas buvo atliktas rezidencijos Nidos meno kolonijoje metu, be to, už Nidos savivaldybės skirtą stipendiją, todėl šis kontekstas „tyrimą“ apkrétė nežymiu konjunktūros ir „prievolės“ virusu (juk už rezidenciją reikia kažkaip atsiskaityti), kita vertus, istorija su Abryutės poeziija, šios istorijos tėsinys „tyrime“ ir galop paroda „Agiloje“ sukūrė ir simpatišką prasmį itampa pozityvia prasme.

Kas kita – paroda, perkelta į Vilnių, Šlapelių galeriją. Nesutikčiau, kad šiuo atveju rasta „dar geresnė“ erdvė nei Nidoje. Priešingai, manyčiau, kad „pogrindis“, instaliuotas rūsyje („pogrindyje“), tampa „svies- tu sviestuotu“, t.y. kiek tiesmukiška referencija. Todėl Cooltūrisčių projekto Vilniuje, Šlapelių rūsiuose, bet, ištrauktas iš aktualaus konteksto, mano galva, atrodo kiek skystokai. Tačiau svarbiausia, kad Cooltūristės aktyvios, kūrybiškos ir orientuotos į nuolatinį kūrybinį procesą. Tai yra stipriausia jų veiklos savybė.

Paroda veikia iki spalio 21 d.
Marijos ir Jurgio Šlapelių namai-muziejus
(Pilies g. 40, Vilnius)
Dirba trečiadieniais-sekmdieniais 11–16 val.

Nuo teksto iki objekto

Kodėl svarbu suprasti knygrišystės žanrus

Rūta Taukinaitytė-Narbutienė

Tarpukariu vienas Kauno knygrišys įvardino štai tokias tris knygrišystės sritis – „sortimentinė“, atliekama rankomis pagal užsakymą, fabrikinė (mašinomis) ir dailioji, pabrėždamas, kad paskutinių dviejų Lietuvoje nesą. Vis dėlto šiandien skirstymas būtų visai kitoks, nes per tą laiką labai daug kas pasikeitė, visus pirmą kasdienius įrišimo poreikius viškai perémė mašinos, o rankų darbo knygrišystė perėjo į restauratorių ir menininkų rankas. Tad senasis amatas ėmė plėtotis naujomis kryptimis, sparčiai kito viuje, atrado naujų raiškos formų, funkcijų ir uždaviniių. Dabartinė knygos meno formų įvaivore ir kylantis dėmesys jai prašosi naujų mėginimų grupuoti rankų darbo meninės knygrišystės darbus. Tokia sričių ar žanruo diferenciacija būtina dar ir todėl, kad apibrėžus jų savybes būtų lengviau vertinti, diskutuoti ir plėtoti jas gilyn. Mat čia dėl to kartais kyla palyginta, nesusikalbėjimai ar nepelnyti nuvertinimai. Ir, regis, knygrišystės atveju labiausiai tą žanrinę takoskyrą brėžia ne tiek išorinė forma, kiek santykis su knygos turiniu (tekstu), su tradicija, taip pat amato, meno ir funkcionalumo santykis. Žinoma, kartais viename kūryinyje jungiasi kelių žanrų bruozai, juk žanrai ar sritys dažnai viena briauna liečiasi su kita, jungiasi, persipina; visi drauge tarpsta tose pačiose parodose, knygos meno centruose ar vieno meistro darbuose. Vis dėlto išryškėja trys grupės.

Pirma grupė labiausiai nutolusi nuo autorinio meno ir yra arčiausiai amato ir mokslo – tai knygų restauravimas ir istorinių įrišimų kopijos bei rekonstrukcijos. Tokiam įrišimui būtinės šimtapcentinės knygrišystės istorijos išmanymas, praktinė pažintis su senosiomis knygomis, jų išorine architekturą, senosiomis įrišimo ir viršelio apdailos technologijomis. Restauratoriai puikiai žino, kas yra bizantinis įrišas, kuo skiriasi graikiškas siuvimas nuo armeniško, kaip padaromas pergamentinis įrišimas ar prie diržo pakabinama knyga (angl. *girdle book*), kuo ypatingas renesansinis įrišimas, kuo skiriasi prancūziškas kaptalas nuo vokiško, ruda oda nuo balto, kada, kur, kokie dekorai raštai ir kokios medžiagos buvo naujodamos, taip pat tūkstančius kitų šio amato istorijos subtilybių. Istorinių įrišimų kopijos, pakartojančios arba konkretų objektą, arba jungiančios grupę savybių, būdingų tam ar kitam istoriniams laikotarpiams, regionui, meistrui ar mokyklai, supažindina mus su praeities paveldžiais, o kartu parodo knygrišio meistriškumą. Atsiranda dar viena vertė – juk ne vien patys objektais, bet ir praktiniai seno amato įgūdžiai bei žinios yra saugotina kultūros paveldo dalis. Negana to, anksčiau knygrišystės istoriją rašė knygrišiai, o dabar tą daro restauratoriai, ir

daugelis inspiracijų novatoriškiems knygos įrišio sprendimams ateina būtent iš knygų restauravimo srities. Beje, restauravimas, šiandien jau tapęs griežtais reglamentuota mokslinė disciplina, tarpukario laikotarpiu dar tik mezgė pirmas užuomazgas – knygų (ypač maldaknygių) „remonto“ užsakymu gaudavo visos knygrišys dirbtuvės ir mano minėtas knygrišys šią paslaugą taip pat priskyrė „sortimentinės“ knygrišystės šakai. Kita grupė – tai tradicinis meninis / autorinis knygos įrišimas, skirtas šiuolaikiniams leidiniams. Tradicinis, nes išsaugo įprastą įrišimo funkciją ir knygos formą, nes Jame amatas tvirtai remiasi tradicija, nors viršelio apipavidalinimo meninė raiška, jei tik reikia, gali būti moderni (ir apdailos autorinės technikos, ir netradicinės medžiagos, ir šiuolaikinė meninė forma). Tai universalus autorinio dizaino viršelai, tačiau esminė šio įrišimo ypatybė yra akivaizdus išpareigojimas tarnauti tekstu – saugoti jį, izoliuoti nuo išorinio poveikio, puošti, atskleisti, susiprinti ir jokiu būdu negali keisti ar užgožti jo, tad čia būtinės kūrybinis kuklumas ir technologinis meistrišumas. Amatas čia gal net svarbiau nei kūryba. Tokiam įrišimui keliami funkcionalumo ir ilgamžiškumo, tvarumo ir klasikinių knygų estetinės darnos bei kokybės reikalavimai, daroma viskas, kas lemia ilgalaičių knygos naudojimą, lankstų knygos atverimą, patogų skaitymą ir laikymą, ir šiam tikslui pajungtas kiekvienas įrišimo elementas, todėl čia svarbu ir brangios kokybiškos medžiagos, ir taisylės panaujotus sudėtingos technologijos. Tokį įrišimą būtinai dar lydi meninui bei medžiaginiu požiūriu priderintas apsauginis dėklas ar dėžutė. Tokiuose įrišimuose svarbu net ir tai, kas nesimato – ar priešlapiai ir kaptalai prisiūti ar priklujoti, kaip sutvirtintos jautriaujos vietos, kokie klijai, koks siūlas naujodamas, kaip izoliuota oda nuo popieriaus ir t.t., nes visos įrišimui naujodamos medžiagos vienaip ar kitaip veikia popieriaus senėjimą, taigi lemia knygos, kaip daikto, gyavimo laiką, todėl visu tų niuansi tokio įrišimo meistras labai paiko.

Dėl šių daikto funkcionalumo, amato kanonu ir teksto prioriteto reikalavimų kartais tokis įrišimas dar vadinas bibliofiliniu įrišimu (*bibliophile binding*) ir, žinoma, taip įrišomas tik vertingo turinio knygos, todėl dažniausiai tokis įrišimas žengia drauge su mažo tiražo bibliofiliniu leidiniu ar autorine dailininko knyga, kurioje originalius iliustracijų spaudus lydi puikiai sumaketuotas, rankomis rinktas ir spaustas tekstas, kokybiškas (neretai vardinis rankų darbo) popierius ar net pergaminas ir. žinoma, prabangus (*deluxe*) įrišimas. Pavyzdžiu, Stéphane Mallarmé „Fauno popietė“, iliustruota Édouardo Manet, įrišta Rose Adlerio, arba Servanteso „Don Kichotė“, iliustruotas Salvadoro Dalí, o

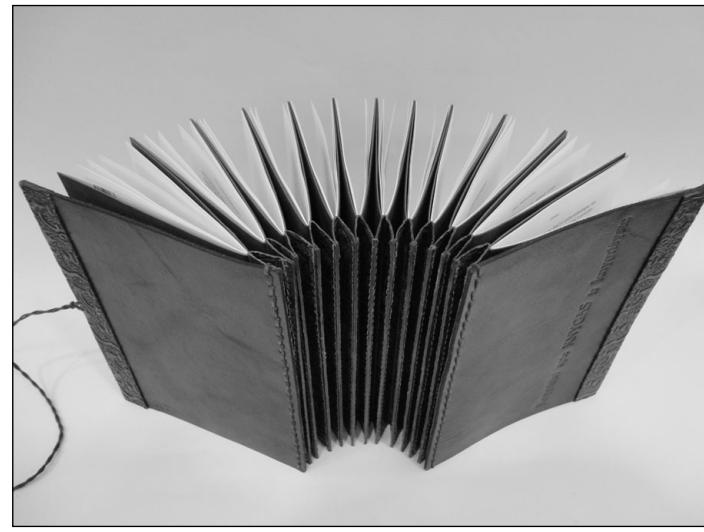
įrištas Paulo Bonet, arba Kristijono Donelaičio „Metai“, iliustruoti Vytauto Kazimiero Jonyno, įrišti Tado Lomsargio – juk tai trejopos vertės kūriniai: jie sijungia tris skirtingas meno rūšis bei dar keletą amatų ir iš esmės tampa kai kuo daugiau nei vien tik šių elementų suma. Tokie tobulai išbaigtai knygos meno kūrinių medžiagomis knygų kolekcionierių ir yra glaudžiai susiję su bibliofiliniu judėjimui. Bibliofilinis įrišimas nenori atkaroti istorinių pavyzdžių, tik remiantis knygrišystės amato istorijos patirtimi siekia kuo patikimiau apsaugoti knygą, todėl dažnai užsakiusi čia naudojamas prancūziškas įrišimas. Šis tobulas įrišimo būdas galutinai

prancūzai, *livre de artiste* ir *livre de peintre* knygų puoselėtojai.

Trečia grupė – tai šiuolaikinė meninė knygrišystė, kurioje įrišimo ir knygos visumos vizualinis meninis konceptas nebijo prilygti ar pranokti knygos turinį, o kartais net visai jo atsisakyti, jei reikia paaukoti funkcionumu, naudoti kitų meno sričių raiškos priemones bei medžiagas, todėl ji dar vadina eksperimentinė knygrišystė. Ši grupė vienu šonu sliejasi prie bibliofilinio įrišimo, o kitu – prie konceptualaus knygos-objekto meno. Tokiu būdu gali būti įrišta ir įprasta knyga (ar leidinys, ar tušti lapai), ir bet kokie daiktai ar medžiagos be jokio teksto, nes tai daugiau savarankiškas

tys koptų įrišimo bei ilgojo dygsnio (*Coptic; link stitch; long stitch*) įrišimo variantų, kryžminės struktūros (*crossed structure binding*), „svogūninis“ (*onion binding*), *Belgian secret arba three panel binding*, japoniškas įrišimas, koncertina, Jean de Gonet įrišimas, *dos rapports* įrišimas, *lepoelo*, *flag book* ir daugelis kitų – visi jie remiasi būtent konstrukciniuose savitumais ir skirtumais. Kas lemia tokį įrišimų plitimą ir įvaivorę? Kodėl tiek dėmesio knygos (įrišimo) konstrukcijai? Nes konstrukcija lemia knygos atvertimo pobūdį, ilgaamžiškumą, formą, nes norima parodyti, kad tai rankų darbas, nes norima atskleisti amato įvaivorę, praplėsti jo ribas ir galimybes, nes iš vienos pusės veikė restauratorių atradimai, o iš kitos – postmodernizmas. Atvirieji įrišimai turi patrauklių teigiamų savybių – greit padaromi, puikiai atsiverčia, suirus lengvai pataisomi, popieriaus negadina klijai, o šiuos įrišimus tobulinant ir panaudojant taurias medžiagas jie neretai igyja bibliofilinio įrišimo kokybę, estetiką ir vertę (tokie, pavyzdžiu, yra estū darbai, subtiliu ir sumanumu stebinantys pasauly). Tačiau praktiskai atviras siūlas pažiedžiamėsnis, atviri nugarėlės lankai greičiau dyla, intensyviai naudojama knyga gali greičiau išskysti, nugarėlė netekti aiškios formos, tad jie dažnai tvarumu nusileidžia aukščiau minėtiems standiams ir griežtiems bibliofiliniams įrišimams.

Nepaisant intensyvaus eksperimentinės knygrišystės meno plitimą, minėti modernizmo laikus susiformavo XIX a. Prancūzijoje, o didžiausią pakilimą išgyveno *art déco* laikais. Prancūziškas įrišimas reikalauja tikslumo, tam tikrų žinių ir įgūdžių, nes tai griežtais sunormintas įrišimo konstrukcijos technologinius kanonas, kuris jungia visas tągeriausias ypatybes, kokios tik buvo atraustos ir išplėtotos knygrišystės istorijos radoje. Jame kiekviena detalė (daugelis jų nė neturi lietuviško pavadinimo) ar veiksmas turi aiškiai apibréžtas taisykles bei galimus sprendimo variantus. Ši kanona žino visi meistrai profesionalai, kad ir kur jie būtų: Anglioje, Ispanijoje, Kanadoje ar Japonijoje. Prancūzišką įrišimą išoriškai atpažinti nedesetinga, bet geriausiai ši aukštajai pilotąjų įvertins galbūt tik kolegos knygrišiai ar prisiekę tokius knygų kolekcionieriai bei tyrejai. Tačiau, manau, plačiąja prasmė šiai grupėi galima priskirti ne tik prancūzišką įrišimą, bet ir kitus, tradicinių knygos vaizdą ir funkcionalumą išlaikančius paprastesnius įrišimo būdus (kuris amato požiūriu įprastai rekomenduojamai mažesnio svorio knygoms) – Bradel įrišimą, milimetrinį įrišimą (angl. *millimeter binding*, vok. *edelpappband*), *simplified binding* ir kt. Bibliofilinių įrišimo būdai paplitę visame pasaulyje, jų daugiau ar mažiau rasime bet kurios šalių knygrišystės meno parodose, tačiau, žinoma, ryškiausiai ir nuosekliausiai juos propaguoja

Ramutė Toliušytė, koncertina (*concertina*) įrišimas („Knygrišiai apie knygas ir knygrišystę“, sud. R. Taukinaitytė-Narbutienė)

TEKSTO AUTORES NUOTR.

Pergalė trunka akimirką

Lenkų kino savaitė pristato Krystynos Jandos filmų retrospektyvą

14-osios lenkų kino savaitės viešiniai – kino ir teatro aktorė Krystyna Janda. Jos filmų retrospektyvą rodys Vilniaus kino teatrai „Skalvija“ ir „Pasaka“. Spalio 20 d. 18 val. aktorė susitiks su žiūroviais kino teatre „Pasaka“, kur bus rodomas filmas „Dekalogas II“. Spalio 21 d. 18.30 Nacionaliniame dramos teatre ji vaidins monospektaklį „Danuta W.“. Po spektaklio įvyks susitikimas su aktore ir su Danuta Wałęsa, pagal kurios knygą jis ir sukurtas.

Krystyna Janda kine debiutavo 1976-aisiais, Andriejaus Wajdos filme „Žmogus iš marmuro“ suvaidinusi tiesos ieškančią, nervingą kino režisierę Agnieszką. Matyt, šis įsimintinas debiutas lėmė, kad, nepaisant dešimčių sėkmingsų vaidmenų teatre ir kine, tarp jų ir Kanų geriausios aktorių apdovanojimų atnešusio Ryszardo Bugajskio filmo „Tardymas“, bendradarbiavimo su iškiliais lenkų ir užsienio režisierių, Janda pirmiausia laikoma Wajdos aktore.

Retrospektyvos programoje – du Wajdos filmai. Tai 1981 m. sukurta „Žmogus iš geležies“, kuriame Agnieszka – jau „Solidarumo“ aktyvisto Maciejaus Tomčako žmona. Veiksmas perkelia į 1980-ųjų Gdanską, kur laivų statykloje vyksta darbininkų streikas. Iš streiko komiteto vadovų išskiria Maciejus (Jerzy Radziwiłłowicz). Radijo žurnalistas Vinkelis (Marian Opania) gauna užduotį sukurti Tomčaką kompromituojantį reportažą. Žurnalistas sužino, kad vyro tėvas buvo pokario darbo spartuolis Birkutas (filmo „Žmogus iš marmuro“ herojus). Vinkelis susitinka ir su Agnieszką, uždaryta arčteinėje už paramą streikui. Ji pasakoja apie savo santuoką ir bando iškinti žurnalistą, kad darbininkai yra teisūs.

Filmas buvo kuriamas tada, kai Gdanske vyko realūs įvykiai. Nusitrynuosis tikrovės ir fikcijos ribos padarė didžiulį įspūdį Kanų žiūrov-

„Ajerai“

„Turtinė padėtis“

vams. Slapta į festivalį atvežtas filmas pelnė „Auksinę palmės šakelę“.

Tikri įvykiai susilieja su pramynais ir 2009 m. Wajdos sukurtose „Ajeruose“. Janda tapo tikra šio filmo bendraautore. Aktorių vyros operatorius Edwardas Klosiński mirė 2008-ųjų sausio 5 dieną, šeštadienį. Apie šią dieną aktorių paskoja filme. Ji prisimena, kaip sužinojo apie vyro ligą, apie viltį, naktines keliones į ligoninę, apie tai, kaip maitino vyra šauksteliu ir kaip jis mirė tarp dviejų sriubos gurkšnių. Per filmo premierą ji kalbėjo: „Artimiausio žmogaus mirtis keičia visiškai viską.“

Berlyno kino festivalyje už naujus kino kelius atveriantį kūrinį Al-

fredo Bauerio prizu apdovanoti „Ajerai“ susieja autobiografinį aktorių monologą su 1958 m. parašyta Jarosława Iwaszkiewiczaus novelė, kurios herojė Marta (ją taip pat vaidina Janda), praradusi Varšuvos sukilime du sūnus, gyvena su vyru provincijos mieste. Moters gyvenimas persmelktas rutinos, kol ji susipažista su jaunuoliu Bogusiu. Marta išgyvena pakilimą ir nežino, kad mirtinai serga, tačiau jaunuolio mirtis ją užklups greičiau. „Ajerai“ skirti Klosińskiui, beje, nufilmavusiam du Wajdos šedevrus – „Žmogus iš marmuro“ ir „Pažadėtajā žemę“.

Edwardas Klosiński filmavo ir antrają televizijos ciklo „Dekalogas“ dalį. 1988 m. Krzysztofas Kieślowski

sumanė sukurti dešimt filmų, kurie būtu šiuolaikiškos dešimties Dievo įsakymo variacijos. „Dekalog II“, primenančiam įsakymą „Netark Dievo vardo be reikalų“, Janda suvaidino smuikininkę Dorotą. Moteris nėščia, bet jos kūdikio tėvas yra ne mirtinai sergantis Dorotos vyras, o meilužis. Dorota nusprenčia nutraukti nėštumą, jei vyras Andžejus išgyvens, arba palikti kūdikį ir susiuko su jo biologiniu tėvu, jei vyras mirs. Ji kreipiasi į ligoninės, kurioje guli Andžejus, vyriausiai gydytoją (Aleksander Bardini), kad šis pasakytu, ar vyras išgyvens.

Mikaelis Timmas žurnale „Chaplin“ (1990) tiksliai pasakė: „I klausimus, kuriuos provokuoja dekalogas, Kieślowski savo „Dekalog“ atsako naujais klausimais. Jis nedaro jokių išvadų ir neleidžia, kad tie filmai pavirstų kokiui nors *credo*. Vietoj to jis pakiša žiūrovui naujų tyrimų medžiagą.“

Moralinės dilemos kankina ir Krzysztofo Zanussi filmo „Turtinė padėtis“ (1989) personažas. Filmas, kurį pats režisierius pavadinė „beveik katechetišku“, buvo kuriamas septynių žmonių grupės, dažnai imпровizujant. Gal todėl Zanussi vienam pirmųjų pavyko filme aiškiai suformuluoti etinius nesenai prasidėjusius politinius ir socialinius permainus aspektus. Janda vaidina Juliją – trisdešimtmetę protinę erotišką moterį, kuria susižavi daug už ją jauunesnis studentas Tomekas (vienas pirmųjų dabar Lenkijoje labai populiarus Arturo Żmijewskio vaidmenų). Jis pamato moterį ligoninės laukiamajame. Julijai ką tik padarė abortą, ji neteko darbo ir netrukus praras namus. Iš gailesčio gimsta gilesnis ryšys, kurio taip bijo vaikino motina (Maja Komorowska). Tačiau neįvengiamas problemas lemia ne tik turtinė poros padėtis, bet vis labiau ryškėjanti moters priklausomybė nuo vaistų ir jos praėitis: Julija buvo cenzorė.

Krystyna Janda vaidino ir garsių

vokiečių, prancūzų režisierų filmuose. Regis, jis pati labiausiai vertina vaidmenį vengrų kino klasiko Istváno Szabó filme „Mefistas“ (1981). Tai Klauso Manno romano ekranizacija. Filmo veiksmas nukelia į Vokietiją, kurioje valdžią perima naciai. Partijos ideologai atkreipia dėmesį į jauną aktorių Hendriką Hofgensą (Klaus Maria Brandauer), kuris ką tik puikiai suvaidino Mefistą „Fauste“. Aktorius siekia populiarumo, jis mielai priima valdančiųjų suteikiamas privilegijas. Pamažu vyras tampa marionete, kuria valdžia naudojasi savo ideologijos propagandai. Regis, jis nepastebi, kad seni draugai yra priversti slapstyti ir begti i užsienį... Romano herojai turėjo žinomus prototipus, bet Szabó filmas prabilo ne tik apie menininkus, bendradarbiavusius su naciais, jis kėlė ir sukūrimo metais aktualią menininko konformizmo problemą. Janda šiame filme suvaidino aktoriaus žmoną, kurios prototipas buvo Thomo Manno duktė Erica.

Lenkų poetė ir dramaturgė Agnieszka Osiecka kartą pasakė, kad Janda visada yra laimėtoja. Vienam interviu, paklausta, ar jি iki šiol visada laimi, aktorė atsakė: „Visain! Žinau, kad apie manę taip kalbama. Ko gero, yra daug žmonių, kurie manę laiko laimėtoja, o gal jie reikia pavyzdžio žmogaus, kuriam sekasi, kuris nepuola į neviltį. Gal mano atveju iš šalies taip ir atrodo. Bet, kaip žinia, niekas néra tik juoda ir balta. Pergalė trunka akimirką. Kartais pavyksta, bet kiekviena sėkmę susideda ir iš pastangų, ir iš nesėkmų, ir iš nepasitikėjimo savimi. Seniai lioviavusi mąstyti vienprasmiškai. Be to, mano veiksmų variklis néra pergalė. Dirbu greičiau todėl, kad to noriu, manau, kad tai, ką privalau padaryti, reikalinga ir man, ir kitiems. Dažnai rizikuoju, man dažnai ir nepavyksta.“

PARENĖ Ž. P.

„Ugnies siena“

do Pearce'o filme „Mirtinas kontaktas. Paukščių gripas Amerikoje“ (2006) – užteks tik „paukščių gripa“ mintyse pakeisti į „ebola“, o Honkongą – į Afriką. Filmų įvykiai klostosi pagal blogiausią scenarių. Viarusas mutuoja, žmones apima panika, miršta milijonai ir pradeda klibėti visuomenės pamatai, bet užtat gali pasireikšti tikri didvyriai.

Peterio Cornwello siaubo filmas „Pragaras Konektikute“ (LNK, šia-nakt, 17 d. 00.50) taip pat apie ligą. Šeima apsigyvena arčiau klinikos, kurioje gydomas vėžiu sergantis sūnus. Itampa – ir finansinė, ir moralinė – vis auga, ją didina ir nesciai atmajuojantias namas. Filmo herojai

NUKELTA | 9 PSL.

Rodo TV

Vabzdžių gyvenimai

Savo elektroninių paštų galiu pasiekti tik per vieną populiarų tinklalapi. Kol paštą atsidaro, spėju perskaityti keliais antraštes. Iš jų susidariau išpūdį, kad visi (ar bent jau visos) pas mus nori būti (arba jau yra) seksu simboliais. Kvailiau už šitą žodžių derinį skambia tik „medaus kopinėjimas“, turint omenyje medaus ménnesį (juk Lietuvoje daug „žvaigždžių“ ir šiaip turtuolių, kurie privalo pasidalinti džiaugsmu su tauta). Perskaitės kažkodėl iškart įsivaizduoju jaunavedžius, kurie ryta, kaip Franzo Kafkos „Metamorfozés“ heroinus, atsibunda vabzdžiais.

Galiu tik įsivaizduoti, kaip mūsų žiniasklaida aprašytų Jonathano Glazerio filme „Po oda“ (TV1, šiavkar, 17 d. 22.40) rodomas įvykius, jei jie vyktų Lietuvoje. Venecijos kino festivalyje rodytas filmas, kuriamė

pagrindinį vaidmenį sukūrė Scarlett Johansson, be abejo, gera dovana snobams. Filmas nukels į Škotiją, kurios tapybiškų peizažų fone ir rutuliojasi keisti įvykiai. Johansson herojė Laura, kuri yra ateivė, važinėja Škotijos, filme vaidinančios sąvoką „niekur ir niekada“, keliais, sutinka pavéžti vienišus vyrus, o paskui nudiria jiems odą. Žudymo procesą Glazeris paverčia vaizdo instalacijomis, kuriose nusirenginėjantis vyras po truputį grimzta į kažką juoda. Regis, režisierius nori, kad žiūrovas panašiai grimztų į meniskus jo filmo vaizdus ir grimzdamas mastytų apie žmogaus kūną ir žmogiškumą, kuriuos nori perprasti filmo heroinę. Tačiau banalybė negali priversti mastyti, greičiau atvirkšciai, jis sukelia panašią reakciją, kaip Laurai – pigus žmonių maištas.

Madingi, ypač tarp snobų, režisieriai dažnai nori paversti žiūrovą

Filmai apie pasaulį, kuriame gyvename

Artėja festivalis „Nepatogus kinas“

Spalio 22–30 d. su šūkiu „Filmai suaugusiems“ į kino ekranus sugržta „Nepatogus kinas“. Aštuntajį kartą vyksiančio tarptautinio žmogaus teisių dokumentinių filmų festivalio programoje – pusšimtis filmų, susitikimai su vienuolika užsienio svečių ir staigmena patiemis dokumentinio kino kūrėjams. Kaip ir kasmet – festivalio durys lieka plačiai atvertos visiems, nes pačiam žiūrovui palikta spręsti, kiek verta mokėti už bilietą.

„Šūkis „Filmai suaugusiems“ puikiai atspindi mūsų festivalio konцепciją. Būti suaugusiam visų pirma reiškia nebūoti pažvelgti realybei į akis, prisiimti atsakomybę už tai, kas vyksta aplink tave. Ir visiškai nesvarbu, ar tau trylika, ar šešiasdešimt penkeri. Tai asmeninės brandos, o ne metų klausimas“, – teigia festivalio direktorius Gediminas Andriukaitis.

Dėmesys aktualijoms

Būtent apie atsakomybę už tai, kas vyksta toli už mūsų namų sieną, pasakoja vienas ryškiausių festivalio programos filmų, atidaryiantis šių metų festivalį. Tai austrių režisierius Huberto Sauperio naujausias filmas „Atvykstam su taika“ („We Come As Friends“). Savadabiu lėktuvėliu režisierius leidžiasi į kruvinonkonflikto draskomą vidur Afrikos valstybę – Sudaną. Siurrealistinėje kelionėje tikrovė maišosi su mokslinės fantastikos filmais. Šis pasakojimas šiemet pelnė Sandanso (JAV) kino festivalio Specialujį žiuri prizą, Berlyne filmui įteiktas Taikos apdovanojimas.

Asmeninės brandos galima pavydėti kito ryškiaus festivalio filmo – „Belaukiant rugpjūčio“ („Waiting for August“, rež. Teodora Ana Mihai) herojams. Filmas jau yra pel-

„Atvykstam su taika“

nės pagrindinius prizus šių metų Karlovi Varų ir Kanados „Hot-Docs“ festivaliuose, jis buo parodytas programoje „Panorama“. „Belaukiant rugpjūčio“ pasakoja apie mažo Rumunijos miestelio pakraštyje gyvenančią neįprastą šeimą – keturiolikmetė Georgiana, motinai išvykus dirbtį į Italiją, turi atstoti abutėvus savo šešiemis broliukams ir sesutėms. Tai dramatiška, jautriai pasakota istorija apie per ankstį pasaibigusių vaikystę.

Vienas labiausiai laukiamų festivalio svečių, kuris atvykės pristatas filmu „Sugržimas į Homsą“ („Return to Homs“, rež. Talal Derki) – iš Sirijos kilęs prodiuseris ir režisierius Orwa Nyrabia. Filmas šiemet įvertintas Pagrindiniu Sandanso prizu. Nyrabia 2008 m. tapo vienu iš dokumentinių filmų festivalio „DOX BOX“ Sirijoje iškėlėjų. 2012 m. režisierių Sirijos režimas suėmė ir paleido tik įsiikius tarptautinei kino ir žmogaus teisių bendruomenei. Todėl pastaruoju metu prodiuseris dirba ir humanitarinę veiklą Sirijoje koordinuoja iš Berlyno.

Ukrainos tema – taip pat ryškus festivalio akcentas, jai skirta atskira filmų rubrika „Ukraina.Doc“. Vienas iš filmų – „Euromaidanas.

Juodraštis“ („Euromaidan. The Rough Cut“) žiūrovus nukels į Maidano aikštės įvykių epicentrą ir atskleis įvykių chronologiją. Šio filmo pagrindą sudaro jaunų Ukrainos kinoto kūrėjų nufilmuota medžiaga, todėl tai kartu ir jauniosios ukrainiečių kertos žvilgsnis į istorinius įvykius. I Vilnių pristatyti filmo atvyks viena filmo režisierė Kateryna Gornostai, vieną filmo seansų papildys diskusija su politologais ir politikais.

Kitas politikai skirtas filmas – norvegės Kari Anne Moe „Narsiosios širdys“ („Bravehearts“), kuris bus parodytas festivalio programoje „Šiaurės šalių filmai“. Filmas pasakoja apie keturis politiškai aktyvius jaunuolius Norvegijoje ir tai, kaip juos paveikė tragiski Utojos salos įvykiai, kurių liudininkais jie buvo.

Pirmą kartą festivalyje – konkursinė programa

Šiemet pirmą kartą festivalis pri statys konkursinę programą. Dėl geriausio festivalio filmo prizo varžysis septyni filmai. „Nepatogus kino“ žiūrovų laukia europinė Izraelio režisierės Julie Shles filmo „Galutinė stotis“ („The Last Stop“) premjera. Tel Avivo autobusu stotyje ir jos prieigose kurtame

filme rodomas sudėtingas Izraelio visuomenės paveikslas. Nuolatinė teroro aktų baimė, neapykanta imigrantams, socialinė atskirtis sunkiai dera su laisvamaniško ir atviro miesto įvaizdžiu, kurį apie Tel Avivą suformavo populiaroji žiniasklaida. Net tris Izraelio kino akademijos pagrindinius prizus praeityje pelnėsi režisierė taip pat atvyks į festivalį.

Filmu „Egzekucijos belaukiant“ („Killing Time“) pristatytį atvyks režisierius iš Olandijos Jaapas van Hoewijkas. Jis giliinasi į praeities rekonstravimo aspektus, ypač domisi teisingumo vykdymo tema. „Egzekucijos belaukiant“ pasakoja apie Hantsvilio (JAV) griežto režimo kolonijoje vykdomą mirties bausmę. Filme rodomas paskutinės nuteisito myriop gyvenimo valandos, stebimi jo giminės, aukų artimieji, žurnalistai ir kalėjimo darbuotojai.

Filmu „Skalbykla“ („La clé de la chambre à lessive“, rež. Floriane Devigne, Fred Florey) autorai fiksuoja įvykius, vykstančius kelių kvadratinium metrų ploto skalbykloje, įrengtoje piramame daugiaubučio namo aukštė. Ginuose dėl švaros aiškėja, kad dauguma šio Lozanos daugiaubučio gyventoju yra migrantai, kuriuos čia įkėlė socialinės apsaugos tarnybos.

Geriausią konkursinį filmą išrinks tarptautinis žiuri, sudarytas iš Ukrainos žmogaus teisių dokumentinių filmų festivalio „Docudays UA“ meno vadovo Genadijaus Kofmano, Lenkijos žmogaus teisių dokumentinio kino festivalio „WATCH DOCS. Human Rights in Film“ direktoriaus Maciejaus Nowickio bei kino prodiuserės Dagnės Vildžiūnaitės.

Apie nykstančius miškus ir perpildytus miestus

Kasmet gamtos ir žmogaus sanukiams skirtos „Žaliosios progra-

mos“ filmai skirtingu kampu prista to aplinkosaugos temas. Keturi šiūmetinės programos filmai nė iš tolo neprimena tradicinės „filmų apie gamtą“ kategorijos. Filmą „Miško daina“ („Song from the Forest“) pristatys operatorė Siri Klug. Per nai Amsterdamo dokumentinio kino festivalyje pagrindinių prizų pelnēs filmas pasakoja apie žmogų, prieš 30 metų apsigyvenusį džiunglėse su bajakų gentimi. Tačiau kadaise duotas pažadas sūnui parodyti miestą priverčia pagrindinių veikėjų išisirušti kelionė į Niujorką.

Specialioji dokumentinių filmų programa „Urbanistinės istorijos“ leis žiūrovams pakeliauti po visą pasaulį – nuo skoloso skėstančio Detroito miesto JAV („Detroit“) iki ekomiesto idėjų įgyvendinimo Kinijoje („Ekomiestas Kinijoje“, „Ecopolis China“). Juose bus bandoma atsakyti, koks turėtų būti miestas, kad jame būtu gera gyventi. Filmą „Griuvėsiai“ („Ruina“) pristatys režisierius Markus Lenzas. Tai pasakojimas apie Venesuelos sostinėje Karakase stovintį dangoraižį „Daviduo bokštą“, kuris turėjo tapti finansinio centro puošmena, tačiau dėl 1994 m. bankų finansinės krizės liko neužbaigtas ir tapo aukščiausiu pasaulyje skvotu.

Tarpautinis dokumentinių filmų festivalis „Nepatogus kinas“ Vilniuje vyks spalio 22–30 d. kino teatruose „Pasaka“, „Skalvija“ ir „Multikino“. Lapkričio pradžioje dalis festivalio programos keliaus į Kauną, Klaipėdą, Šiaulius, Panevėžį, Marijampolę, Alytų ir Anykščius. I visus festivalio seansus žiūrovai gali patekti patys nusprendę, kiek verta mokėti už bilietą (įėjimas – bent 1 centas).

Festivalio programa – svetainėje www.nepatoguskinas.lt

RENGĖJŲ INF.

ATKELTA IŠ 8 PSL.
nusprendžia kreiptis į dvasininką...
Kad žmonės gali rasti paramą vi sur, tvirtina Marko Tarlovo komedia „Tiesiog žavinga“ (BTV, 22 d. 21.30). Jos herojė – jokiui kulinariu talentu neapdovanotą Manhatano restorano savininkę Amanda (Sarah Michelle Gellar) – nuo bankroto išgelbsti paslaugingas krabų pardavėjas. Mergina ne tik prade da skianiai gaminti, bet ir sutinka svajonių vyriškį.

Kaip matote, nereikia ir ateivų, kad taptų akivaizdu: šiuolaikiniam kinui grėsmę kelia ne virusai ir ne ateivės, o patys kūrėjai. Ypač kuriantys didaktiškas pasakaitės, kuriose knibžda juokingis metaforos ir visokios baimės.

Nors ir bijau jėzisti moteris, vis dėlto leisiu sau atsiduoti nostalgij-

Jūsų –
JONAS ÜBIS

European Film Awards

Europos kino akademija jungia daugiau nei 3000 Europos kino profesionalų, kurie turi bendrą tikslą – skatinoti Europos kino kultūrą. ŽIŪROVŲ SIMPATIJŲ PRIZO laimėtojas bus pristatas iškilmingoje Europos kino akademijos ir EKA kūriniu apdovanojimo ceremonijoje.

27-oji EUROPOS KINO AKADEMIJOS apdovanojimų ceremonija vyks 2014 m. gruodžio 13 d.
Žiūrėkite ją tiesiogiai internetu:
www.europeanfilmawards.eu

Balsuoti galima iki 2014 lapkričio 1 d. Konkursui taikomą reglamentą ir taisyklės prieikus galima sužinoti iš už tai atsakingos bendrovės Ernst & Young GmbH.

ŽIŪROVŲ SIMPATIJŲ PRIZAS / PEOPLES'S CHOICE AWARD

Europos kino akademija kviečia balsuoti už labiausiai patikusį Europos filmą ŽIŪROVŲ SIMPATIJŲ PRIZO 2014 rinkimuose ir laimėti kelionę dvemį į Europos kino apdovanojimų teikimo ceremoniją Rygoje!

NOMINUOTI FILMAI:
GRAŽUOLĖ IR PABAISA IDA
NIMFOMANĖ FILOMENA
SIMTAMETIS, KURIS IŠLIPO PRO LANGĄ IR DINGO DVI DIENOS, VIENA NAKTIS

EFA European Film Academy
EFAD European Film Awards
EFAD Productions

BALSUOKITE INTERNETU:
www.europeanfilmawards.eu

Parodos	Šiuolaikinio meno centras	Wilson paroda „Rua da Alegria“ (Džiaugsmo gatvė)	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS			
Nacionalinė dailės galerija	Vokiečių g. 2	iki 19 d. – paroda „Jaunojo tapytojo prizas“	
Konstitucijos pr. 22	Paroda „Neatsakytais Q“	Melanie Smith paroda „Krokodilai ir keltuvai“	
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija	Galerija „Kairė–dešinė“	Latako g. 3	
Paroda „Jūdančios raidės“	iki 18 d. – Austrų menininkų kūrybos paroda „Grafikos živilgsnis – menas iš Zalcburgo“	iki 18 d. – paroda „Laisvydė Šalčiūtės“	
Paroda „Pirmavaizdžiai: idėjos, eskizai, modeliai ir instrukcijos“	nuo 21 d. – „MeloDramos. Ledos dienoraščiai“	nuo 22 d. – Birutės Kairaitės-Vaitkevičienės fotografijų paroda	
Vilniaus paveikslų galerija	Latako g. 3	Pylimo galerija	
Didžioji g. 4	iki 18 d. – „Austrių menininkų kūrybos paroda „Grafikos živilgsnis – menas iš Zalcburgo“	Pylimo g. 30	
Chodkevičių rūmų klasicistinių interjerų Lietuvos dailė XVI–XIX a.	nuo 21 d. – „Laisvydė Šalčiūtės“	Leonardo Tuleikis, Aloyzo Stasiulevičius ir Rimo Bičiūno tapyba	
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai	paroda „MeloDramos. Ledos dienoraščiai“	„Skalvijos“ kino centras	
Paroda „Paržiaus mokyklos dailininkai iš Baltarusijos. Iš AB „Belgazprombank“ kolekcijos, muziejinių ir privačių rinkinių“	LTMKS projektų erdvė „Malonioji 6“	Goštauto g. 2/15	
Radvilų rūmai	Malonioji g. 6	iki 21 d. – Ottaro Ormstado paroda „When“	
Vilniaus g. 24	išimtmečio mada iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos	KAUNAS	
Europos dailė XVI–XIX a.		Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus	
Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos	išimtmečio mada iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos	V. Putvinskio g. 55	
Rytų Azijos, Naujosios Gvinėjos ir Australijos aborigenų menas		iki 26 d. – paroda „Egzotikos estetika Sebah“	
Taikmosios dailės muziejus		fotografijose: Artimujių Rytų ir Afrikos šalių gyvenimas XIX a. pab. – XX a. pr.“	
Arsenalo g. 3A		M. Žilinsko dailės galerija	
Paroda „Maištasis buduare“ (XX a. aštunto dešimtmečio mada iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)		Nepriklausomybės a. 12	
Vytauto Kasiulio dailės muziejus		Paroda „Nuo fiordų iki Alpių viršukalnų: Europos peizažai iš Mykolo Žilinsko (1904–1992) kolekcijos“	
A. Goštauto g. 1		Paroda „Andrzej Wajda. Kaunas – Vilnius“	
Retrospektyninė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija		nuo 17 d. – Prancūzų instituto Lietuvoje pristatomą paroda „20 prancūzų dizaino ikonų“	
Telesforo Valiaus (1914–1977) gimimo šimtmečiui skirta paroda		Kauno paveikslų galerija	
Lietuvos nacionalinis muziejus		K. Donelaičio g. 16	
Naujasis arsenatas		Akvarelės bienalės „Baltijos tiltai“ paroda „Rezonansas“	
Arsenalo g. 1		Jūratė Zalenė paroda iš ciklo „Lūžio kartos vardu“	
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.		A. Žmuidzinavičiaus kūriniai ir rinkinių muziejus	
Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė		V. Putvinskio g. 64	
Kazio Varnelio namai-muziejus		Ovaldo Jablonskio akvarelės paroda „Geltonas gandras“	
Didžioji g. 26		KLAIPĖDA	
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija		KKC parodų rūmai	
Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44		Aukštųjų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2	
Bažnytinio paveldo muziejus		Tarptautinio projekto „Pažink svetimšalį“ paroda „9000 km“	
Šv. Mykolo g. 9		Klaipėdos galerija	
Aleksandro Šepkaus juvelyrės paroda		Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4	
Valdovų rūmų muziejus		Menininkų grupės „5 erdvės“ paroda pavadinimu „Ru2o“	
Katedros a. 4		Galerija „si:said“	
Paroda „Europos Viduramžių ir Renesanso gobelenai. Gijomis išausta istorija“		Galinio Pylimo g. 28	
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS		Gyčio Skudžinsko paroda „Kelios fotografijos tiesos“	
Parodų salės „Titanikas“		ŠIAULIAI	
Maironio g. 3		„Laiptų galerija“	
iki 25 d. – tarptautinė scenografių studenčių paroda, skirta Lietuvos scenografių mokyklos 85-rių metų sukūrėlių		Žemaitės g. 83	
iki 18 d. – Zenono Varanauskio kūrybos paroda		Viktorijos Ilijino (Baltarusija) kūrybos darbų paroda „Provincija“	
Vilniaus dailės akademija		nuo 17 d. – Algirdo ir Klaudijaus Petruolių kūrybos paroda	
Maironio g. 6, Malūnų g. 5		Dailės galerija	
Algimanto Švégždos (1941–1996) piešinių paroda-konkursas		Vilniaus g. 245	
VDA parodų erdvė „5 malūnai“		Larso Strando (Norvegija) tapybos darbų paroda „Už horizontą“	
Malūnų g. 5		Spektakliai	
Natano Jurevičiaus „Albumas procese“		VILNIUS	
Tekstilės galerija „Artifex“		Nacionalinis operos ir baletų teatras	
Gaono g. 1		17 d. 18.30 – G. Verdi „TRAVIATA“.	
Aistės Kisarauskaitės paroda „Baltųjų ejimai“		Dir. – R. Šervenikas	
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“		18 d. 12 val. – J. Gaižausko „BURATINAS“.	
Dominikonų g. 15		Dir. – J.M. Jauniškis	
Dailininkų Tamošaičių kūryba		18 d. 18.30 – „BARBORA RADVILAITĖ“ (pagal S. Vainiūno, A. Malcio, H.M. Góreckio ir kt. muziką). Dir. – R. Šervenikas	
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai		19 d. 12 val. – S. Prokofjevo „PELENĖ“. Dir. – A. Šulčys (Nacionalinės M.K. Čiurlionio	
Telšių galerija		Valstybinis jaunimo teatras	
Kęstučio g. 3		17 d. 18 val. – O. Bogajevo „SLAPTOJI DVIRATINKIŲ DRAUGIJA“. Rež. – A. Latėnas	
iki 19 d. – Baldų dizaino restauravimo studenčių darbų paroda „Tradicijos ir inovacijos“		18 d. 12 val. – V. Landsbergio „ANGELIŲ PASAKOS“. Rež. – V.V. Landsbergis (Salė 99)	
Projektas „Metalo metamorfozės“		19 d. 14 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“ (ž. Gryvos knygės motyvais). Inscen. aut., rež. ir dail. – A. Mikutis	

„Menų spaustuvė“	
17 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „CONTEM-PORARY?“ (programa „Atvira erdvė‘13“)	18 d. 18.30 – PREMJERA! E. Imre „MISTERIS X“ (libreto autorai A. Grünwald, J. Brammer)
18 d. 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „PELIUKAS GITAROJE“. Rež. – S. Degutytė („Stalo teatras“)	19 d. 12 val. <i>Teatro kolonų salėje</i> – F. Poulenco „DRAMBLIUOKO BABARO ISTORIJA“
18 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – PREMJERA! „KELIONĖ NAMO“. Rež. – V. Bareikis (urbanišio šokių teatras „Low Air“)	ŠIAULIAI
19 d. 11 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „MOZAIIKA“. Choreogr. – B. Barneviciūtė („Dansema“)	Šiaulių dramos teatras
19 d. 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „GIMIMO DIENA“. Rež. – S. Degutytė („Stalo teatras“)	17 d. 18 val. – Y. Reza „SKERDYNIŲ DIEVAS“. Rež. – A. Lebeliūnas
22 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> – PREMJERA! „APIE ŽMOGŪ, NUŽUDŽIUSI GULBĘ“. Rež. – A. Giniotis (teatras „Atviras ratas“)	18 d. 18 val. – PREMJERA! A. Tarn „DIBUKAS“. Rež. – R. Banionis
23 d. 19 val. <i>Stiklinėje salėje</i> – J. Paškevičiaus „RIBOS“. Rež. – T. Montrimas (programa „Atvira erdvė“)	19 d. 18 val. – „MANO ŽMONOS VYRAS“. Rež. – K. Smoriginas (Komedijos teatras)
KAUNAS	21 d. 18 val. – „KITAS KAMPAS“ (Improvizacijos teatras)
Kauno dramos teatras	22 d. 18 val. – „URVINIS ŽMOGUS“. Vaidina G. Savickas (Idio teatras)
17 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – E. Scribe'o „PRIEŽASTYS IR PASEKMĖS“. Rež. – R. Banionis	23 d. 18 val. – A. Kaniava ir orkestras „Musé“
18 d. 15 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – Keturakio „AMERIKA PIRTYJE“. Rež. – V. Lencevičius	PANEVĖŽYS
18 d. 19 val. <i>Rūtos salėje</i> – PREMJERA! R. Gary „AUSROS PAŽADAS“. Incenzacijos aut. ir rež. – A. Sunklodaitė	Juozo Miltinio dramos teatras
19 d. 12 val. <i>Mazajoje scenoje</i> – A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABĒGELIS“ (pagal L. Jakimavičiaus knygelę „Lape į kaliošai“). Rež. – A. Sunklodaitė	17 d. 18 val. – N. Gogolio „VEDYBOS“. Rež. – R. Augustinas A.
19 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – D. Danis „GELBKIME MEILE“. Rež. – A. Jankevičius	18 d. 18 val. – R. Cooney, J. Chapmeno „MISIS MARKHEM MIEGAMASIS“. Rež. – V. Kupšys
21 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – PREMJERA! „BARBORA“ (pagal J. Grušo dramą). Rež. – J. Jurašas	19 d. 12 val. – „ANÉ IŠ ŽALIASTOGIŲ“ (pagal L.M. Montgomeri romaną). Rež. – A. Gluskinas
22 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „ALTORIŲ ŠESIŲ“. Rež. – R. Kaubrys (Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras)	23 d. 18 val. – J. Tatte „SANKIRTA SU PAGRINDINIUI KELIU“. Rež. – A. Vidžiūnas
23 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – A. Škėmos „BALTA DROBULĖ“. Rež. – J. Jurašas	Koncertai
24 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – J. Patricko „MŪSŲ BRANGIOJI PAMELA“. Rež. – A. Latėnas	Lietuvos nacionalinė filharmonija
Kauno kamerinis teatras	18 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , 19 d. 17 val. <i>Kauno valstybinėje filharmonijoje</i> – „Epochų sandūra“. Lietuvos kamerinis orkestras. Solistas F.-X. Poizat (fortepijonas). Dir. – M. Barkauskas. Programoje D. Cimarosos, W.A. Mozart, L. van Beethoven, F. Schuberto kūriniai
17 d. 18 val. – E. Ionesco „PLIKAGALVĖ DAINININKĖ“. Rež. – S. Rubinovas	19 d. 12 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> – Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestras. Solistė U.L. Žuklytė (smuikas). Dir. – D. Pavilionis. Programoje F. Mendelssohno-Bartholdy, P. Sarasate's kūriniai
18 d. 14, 18 val. – F. Zeliero „TIESA“. Rež. – S. Rubinovas	19 d. 16 val. <i>Taikomosios dailės muziejuje</i> – G. Lukšaitės-Mrázkovos (klavesinas). Programoje J. AntoninStepano, J.A. Benda, P. Ebeno, B. Martinu kūriniai
19, 24 d. 18 val. – G. Boccaccio „DE-KAMERONAS“. Rež. – A. Rubinovas	19 d. 16 val. <i>Trakų pilies Didžiojoje menėje</i> – BSM trio: M. Bačkus (violončele), R. Sviackevičius (akordeonas), V. Mikeliūnas (smuikas). Programoje Ch. Coreos, G. Gershwin, A. Piazzollo, H. Mancini ir kt. kūriniai
21 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „DIENA IR NAKTIS“. Rež. – S. Rubinovas	20 d. 14 val. <i>Raseinių rajono kultūros namų salėje</i> , 22 d. 18 val. <i>Lazdijų rajono Teizų laisvalaikio salėje</i> – Sostinės vario kvintetas: A. Januševičius (trimitas), D. Memėnas (trimitas), G. Ščerbavičius (valtorna), P. Batvinis (trombonas), D. Bažanovas (tuba)
23 d. 18 val. – E. Radzinskio „KOBA“. Rež. – S. Rubinovas	25 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> – festivalio „Gaida“ pradžios koncertas. Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestras. Dir. – R. Freisitzeris (Austrija). Solistai M. Levickis (akordeonas), V. Giedraitis (klarnetas). Programoje H. Kulenty, U. Gedraitytės, S. Gubaidulinas, R. Vítkauskaitės kūriniai
Kauno mažasis teatras	20 d. 17.30 – rašytojų J. Elting sukaktuvinių kūrybos vakaras. Renginyje kartu su rašytoja dalyvauja rašytojas V. Martinkus, aktorė J. Dapkūnaitė, „Veido“ žurnalo vyr. redaktorius A. Brazauskas. Saksofonu groja P. Vyšniauskas
18 d. 18 val. – F. Ramo, D. Fo „LAISVOJI PORA“. Rež. – R. Januškevičiūtė, A. Baniūnas	22 d. 17.30 – poeto V. Vaitkevičiaus ir fotografės B. Kairaitės-Vaitkevičienės kūrybos vakaras ir fotografijų parodos atidarymas. Dalyvauja poetas V. Vaitkevičius, fotografė B. Kairaitė-Vaitkevičienė, rašytojai V. Rudžiškės, L. Gustainis, A. Lyva, knygos leidėjas, „Naujosios Romvos“ vyriausiasis redaktorius A. Konickis, knygų redaktoriai D. Kapočienė ir muziejinių, poetas A. Pakėnas, aktorius P. Venslovas, bardas A. Ravne
19 d. 12 val. – A. Dilytės „SIDABRINIS FÉJOS ŠAUKŠTELIS“. Rež. – A. Dilytė	23 d. 17.30 – R. Rastausko eilėraščių knygos „Vienišos vėliaiavos“ pristatymas. Dalyvauja R. Rastauskas, K. Navakas, V. Sventickas, D. Golovanovas (fortepijonas), A. Gotesmanas (perkusija), A. Maknytė (video)
22 d. 19 val. – G. Grajausko „REZERVATAS“. Rež. – A. Veverskis	Teatro sąjunga
23 d. 19 val. – M. Valiuko „SEPTYNIOLIKĄ“. Rež. – E. Prakuliauskaitė-Miliniene	20 d. 18 val. – aktorės D. Kielaitei muzikinis poezijos spektaklis „Keliionė“ (pagal J. Vaičiūnaitės eiles)
Kauno lėlių teatras	Valdovų rūmai
18 d. 12 val. – „UŽBURTOS PILIES PASLAPTIS“. Rež. – O. Žiugžda	18 d. 16 val. – N.F. Grazzini (Italia) vieša paskaita „Nepelnyta primiščias brandžiojo Renesanso flamandų gobelenų ciklas Bakchanalijs ir gobelenų kartonų autoriai“
19 d. 12 val. – „ŽIOGAS ZIGMAS ŽALGIRIO MŪŠYJE“ (pagal L. Jakimavičiaus pasaką). Aut. ir rež. – A. Sunklodaitė	
19 d. 16 val. – „TŪLA IR KITI“. A. Kaniavos monospektaklis (J. Kunčino romano „Tūla“ motyvais) (VšĮ „Bardai“ pristato)	
KLAIPĖDA	
Klaipėdos valstybinis dramos teatras	
18 d. 18 val. Žvejų rūmuose – T. Murphy „SUGRĮŽIMAS“. Rež. – A. Pociūnas	
23 d. 18 val. Žvejų rūmuose – A. Herzog „4000 MYLIU“. Rež. – P. Gaidys	
Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras	
17 d. 18.30 <i>Teatro kolonų salėje</i> – „O MIELAS DRAUGE“	

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Amnezija : romanės : [Džo O'Loflino byla Nr. 2] / Michael Robotham ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Petrukaitis. – Vilnius : Tyto alba, 2014 (Kaunas : Spindulio sp.). – 422, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-466-041-2 (jr.)

Angelo kvietimas : [romanės] / Guillaume Musso ; iš prancūzų kalbos vertė Donata Pleskevičienė. – 2-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2014] (Kaunas : Spindulio sp.). – 383, [1] p. – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 3500 egz. – ISBN 978-9955-23-624-5 (jr.)

Auksinis debesies kraštėlis, arba Optimisto istorija : [romanės] / Matthew Quick ; iš anglų kalbos vertė Nida Norkūnienė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2014] (Vilnius : Spauda). – 309, [1] p. – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 2200 egz. – ISBN 978-9955-23-725-9 (jr.)

Aušros pažadas : [romanės] / Romain Gary ; iš prancūzų kalbos vertė Violeta Tauragienė. – 6-oji patais. laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2014] (Kaunas : Spindulio sp.). – 358, [1] p. – „Baltų lankų“ rinktinė proza, ISSN 1822-6930. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9955-23-753-2 (jr.)

Demonų amžius : proza ir dramaturgija / Saulius Šaltenis. – Vilnius : Tyto alba, 2014 (Vilnius : Standartų sp.). – 295, [1] p. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-609-466-019-1 (jr.)

Gyvenimas po gyvenimo : romanės / Kate Atkinson ; iš anglų kalbos vertė Jovita Liutkutė. – Vilnius : Tyto alba, 2014 (Vilnius : BALTO print). – 581, [2] p. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-609-466-044-3 (jr.)

Levardų sodas : romanės / Lucinda Riley ; iš anglų kalbos vertė Aušra Karsokienė. – Vilnius : Tyto alba, 2013 [i.e. 2014] (Vilnius : Standartų sp.). – 498, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9986-16-988-8 (jr.)

Mane prakalbino lietus : [eileraščiai] / Danutė Tumontytė-Mažeikiienė ; [ilustracijų autorius Raividas Mažeikis]. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2014 (Utēna : Utēnos sp.). – 225, [1] p. : iliustr. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9955-35-162-7

Mergina, kuri užkliudi šiřsių lizdą : romanės / Stieg Larsson [i.e. Larsson] ; iš švedų kalbos vertė Virginija Jurgaitytė. – 2-oji laida. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2014] ([Vilnius] : Spauda). – 670, [1] p. – Trilogijos „Millennium“ 3-ioji knyga. – Tiražas 2400 egz. – ISBN 978-609-403-670-5

Mergina, kuri žaidė su ugnimi : romanės / Stieg Larsson [i.e. Larsson] ; iš švedų kalbos vertė Raimonda Jonukutė. – 2-oji laida. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2014] ([Vilnius] : Spauda). – 668, [1] p. – Trilogijos „Millennium“ 2-oji knyga. – Tiražas 2400 egz. – ISBN 978-609-403-669-9

Mergina, kuri užkliudi šiřsių lizdą : romanės / Stieg Larsson [i.e. Larsson] ; iš švedų kalbos vertė Raimonda Jonukutė. – 2-oji laida. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2014] ([Vilnius] : Spauda). – 619, [1] p. – Trilogijos „Millennium“ 1-oji knyga. – Tiražas 2400 egz. – ISBN 978-609-403-668-2

Nepasotinamoji : romanės / Valérie Tasso ; iš ispanų kalbos vertė Ieva Baranauskaitė. – 2-oji patais. laida. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2014] (Kaunas : Indigo print). – 414, [2] p. – 1-osios laidos antr. : Nimfomanės užrašai. – Tiražas 2400 egz. – ISBN 978-609-403-692-7

Pakalnučių metai : novelės / Jurga Ivanauskaitė. – Vilnius : Tyto alba, 2014 (Vilnius : Standartų sp.). – 169, [3] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 9986-16-329-3 (jr.)

Paskutinė Daliaus Danilevičiaus moteris : romanės / Regina Guntulytė. – Utēna : Utēnos Indra, 2014 (Utēna : Utēnos Indra). – 274, [1] p. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-609-455-210-6

Pentagrama : romanės / Jo Nesbo ; iš norvegų kalbos vertė Agnė Petruskaitė. – 2-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2014] (Vilnius : Spauda). – 428, [1] p. – (Kriminalinis romanas, ISSN 2029-2597). – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-9955-23-689-4 (jr.)

Prieglausk žodžius... : literatūrinis almanachas / Pakruojo literatų klubas „Židinys“ ; [sudarytoja Edita Kurauskienė]. – Šiauliai : Šiaulių universiteto leidykla, 2014 (Kaunas : Spindulio sp.). – 159, [1] p. : iliustr., portr. – Virš. paantr. : Pakruojo literatų klubo „Židinys“ literatūrinis almanachas. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-609-430-230-5 (jr.)

Septyneri metai iki nuodėmės : romanės / Sylvia Day ; iš anglų kalbos vertė Gunda Davulytė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2014] (Kaunas : Spindulio sp.). – 311, [1] p. – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 3500 egz. – ISBN 978-9955-23-767-9 (jr.)

Silva Rerum III : romanės / Kristina Sabaliauskaitė. – 4-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2014] (Kaunas : Spindulio sp.). – 314, [1] p. – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 5000 egz. – ISBN 978-9955-23-752-5 (jr.)

Sugrįžtančios dienos : apskymai, novelės / Leokadija Lukošiūnaitė-Malcienė. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2014 (Utēna : Utēnos sp.). – 136, [1] p. – Tekstas bendrine liet. k. ir rytu aukštaičių tame. – Tiražas 250 egz. – ISBN 978-9955-35-160-3

Sveikas, linksmasis Rodžeris! : [istorinis romanės] / Valdis Rūmnieks, Andrejs Migla ; iš latvių kalbos vertė Dz. E. Irbytė. – Šiauliai : Šiaulių universiteto leidykla, 2014. – 451, [1] p. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-430-231-2

Šarvuota širdis : romanės / Jo Nesbo ; iš anglų kalbos vertė Irma Milevičiūtė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2014] (Gargždai : Print-it). – 615, [1] p. – (Kriminalinis romanas, ISSN 202

"Lapkričio žmogus"

Savaitės filmai

Dingusi ***

Naujas Davido Fincherio filmas, sukurtas pagal Gillian Flynn romaną, prasideda kaip trileris, baigiasi kaip satyra. Pasakodamas istoriją apie žmoną, dingusią per penktąias vestuvių metines, režisierius aiškinasi Eimės (Rosamunde Pike) ir Niko (Ben Affleck) Danų santuokos ypatybes, aptaria pastaraisiais metais JAV sudrebiniusią ekonominių križų – jos aukomis galima vadinti ambicingų žurnalistų porą, priverstą ieškoti užuovėjos provincijos užkampyne, – analizuoją šiuolaikinės santuokos būseną apskritai ir tyčiojasi iš lengvai žmonėmis manipuliuojančios žiniasklaidos: būtent ji žmonos nužudymu pirmiausia apkaltina vyra. Vis dėlto Fincheris nebūtų Fincheris, jei nesugebėtų visą filmą išsaugoti bauginančio dviprasmiškuo ir nustebinti netikėtomis išvadomis (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Lapkričio žmogus ***

Buvęs CŽV agentas Piteris (Pierce Brosnan) prieš savo valią atsiduria mirtino žaidimo epicentre. Jis vykdo labai asmenišką misiją, kuri suprišienā Piteri su buvusių mokinii. CŽV viršūnės per kandidatą į Rusijos Federacijos prezidentus nori veikti Rytų Europos šalių vidaus politiką. Išrinktojo prezidento sąžinė nešvari, todėl žvalgybininkai tikisi, kad šantažas padės juo pasinaudoti. Tačiau Piteris išpėja nešvaraus žaidimo paslaptis. Rogerio Donaldsono filmas sukurtas pagal Billo Grangerio romaną, kurio teises iškart nusipirkė Brosnanas. Ne kartą Džeims Bondą vaidinęs aktorius, matyt, pajuto silpnybę Grangerio herojams. Brosnano partneriai filme tapo Luke'as Bracey, Billas Smitrovichius ir Bondo merginą vaidinusi Olga Kurylenko. Filmas kurtas Serbijoje, tad titruose daug vienos aktorių pavardžių: Amila Terezimheic, Lazar Ristovski, Mediha Musliovic (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Mėnesienos magija ***

Naujausias Woody Alleno filmas perkels į 3-iojo dešimtmečio Prancūziją. Kinas Vei Lin Su yra garsiausias savo laikų iliuzionistas, bet mažai kas žino, kad po šiuo scenos įvaizdžiu slepiasi arogantiškas anglas Stenlis Kraufordas (Colin Firth). Labiausiai jis nekenčia įvairaus plauko spiritistų. Ikalbėtas draugo, Stenlis su specialia misija vyksta į Prancūzijos Rivjerą. Apsimetęs turtingu verslininku jis turi demaskuoti gražios moters – mediumo Sofi (Emma Stone) apgavystes, esą dama apsimeta motanti skaityti mintis ir bendrauti su dvasiomis. Tačiau Stenlio užduotį komplikuoja netikėti jausmai Sofi ir jos ypatingi sugebėjimai. Taip pat vaidina Simon McBurney, Hamish Linklater, Eileen Atkins, Marcia Gay Harden (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas)

Paliktieji **

Vico Armstrongo filmas pirmiausia skirtas tiems, kuriuos įkvėpia gyventi įvairios apokaliptinės pranašystės, ne pirmus metus skindančios iš panašių filmų. Arba tiems, kurie skaitė visas šešiolika Jerry B. Jenkinson knygų. Filmo herojus lakūnas Reifordas (Nicolas Cage) susiduria su keistu įvykiu – reiso metu iš lėktuvo salono dingsta keli keleiviniai. Netrukus tokie įvykiai pasikartoja ir kitur. Žmones apima panika, pasaulyje įsigali chaosas (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas)

Teisėjas ***

Sékmungai dirbanties advokatas grižta į gimtajį miestą, į motinos laidotuvės, ir sužino, kad jo tėvas – miesto teisėjas – įtaromas žmogžudyste. Henkas (Robert Downey jaun.) nusprendžia užtruktui mieste ilgiau ir išsiaiškinti tiesą. Palaipsniui jis suartėja su broliais, jam atsiveria vis daugiau paslaptių, tarp jų ir susijusios su Henko jaunystės mylimaja (Vera Farmiga). Davido Dobkino filme daug atpažįstamų ir ne kartą amerikiečių filmuose – trileriuose, melodramose ir pan. matytu siužeto posūkiu. Tačiau didžiausia filmo vertybė – Roberto Duvallo sukurtas tévo vaidmuo, tiesa, panašų personažą aktorių yra vaidinęs ne kartą ir ne du. Taip pat vaidina Vincentas D'Onofrio, Billy's Bobas Thorntonas (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

- 17–20, 23 d. – Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavicius, A. Gricius) – 11, 12, 13, 20, 14.30, 16, 17, 18, 30, 21 val.; 21, 22 d. – 11, 12, 13, 20, 14.30, 16, 17, 18, 30, 21.50
17–23 d. – Lapkričio žmogus (JAV) – 11.40, 14.10, 16.40, 19.10, 21.40
Paliktieji (JAV) – 13.50, 16.30, 19, 21.30
17, 20–23 d. – Išleistuvės (Rusija) – 15.30, 17.45, 20.15
22 d. – Atostogos Italijoje (D. Britanija, Italija) – 19 val.
18 d. – W.A. Mozarto „Figaro vedybos“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
Metropoliteno operos – 19.55
17–23 d. – Drakula. Pradžia (JAV) – 11, 13, 40, 16.10, 18.45, 21.10
17, 20–23 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 14.15, 16.45, 19.20, 21.50; 18, 19 d. – 11.45, 14.15, 16.45, 19.20, 21.50
17, 20, 23 d. – Aleksandras ir baisiai, labai siaubingai nesėkmenga diena (JAV) – 13.45, 18.45, 20.45; 18, 19 d. – 11.40, 13.45, 18.45, 20.45; 19 d. – 11.40, 13.45, 18.45; 21, 22 d. – 13.45, 20.45
17 d. – Anabelė (JAV) – 19.15, 21.45; 18–23 d. – 15.15, 19.15, 21.45
17, 20, 21, 23 d. – Dingusi (JAV) – 18, 21.15; 18 d. – 12, 21.15; 19 d. – 12, 18, 21.15; 22 d. – 21.15
17–23 d. – Dėžinukai (JAV) – 11.15, 15.45
Dėžinukai (3D, JAV) – 13.35, 18.15
Teisėjas (JAV) – 15.50, 20.30
17, 20–23 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 11.30; 18, 19 d. – 11.30, 12.45
17–23 d. – Nematomas frontas (Lietuva, Švedija, JAV) – 15 val.
Bégantis labirintu (JAV) – 17.30
Ekalvaizeris (JAV) – 20 val.

Forum Cinemas Akropolis

- 17–20, 23 d. – Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavicius, A. Gricius) – 10.15, 11.15, 12.40, 13.40, 16.10, 18.40, 21.10
17–23 d. – Paliktieji (JAV) – 12.30, 17.40, 20.30
Lapkričio žmogus (JAV) – 14, 18.50, 20.40
Išleistuvės (Rusija) – 10.55, 16.30, 21.50
Drakula. Pradžia (JAV) – 13.10, 15.20, 17.30, 19.40, 21.40
Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 11.35, 15, 18, 20.50
Aleksandras ir baisiai, labai siaubingai nesėkmenga diena (JAV) – 10.45, 15.25, 19.50
Dingusi (JAV) – 12, 20.10
Anabelė (JAV) – 15.10, 21.30
Dėžinukai (JAV) – 11.25, 15.45
Dėžinukai (3D, JAV) – 13.30, 18.10;
Bégantis labirintu (JAV) – 12.45, 17.15
18, 19 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 10.30
17–23 d. – Teisėjas (JAV) – 14.55; Darbo balias (Rusija) – 18.20
. „Skalvijos“ kino centrasis
17 d. – Dalelių karštinė (dok. f., JAV) – 16.30; 21 d. – 17 val.
18 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 20.50;
20 d. – 16.40
Lenkų kino savaitė
17 d. – Jack Strong (Lenkija) – 18.30
17 d. – Uždaroji sistema (Lenkija) – 20.50
18 d. – Akmenys apkasams (Lenkija) – 18.40
19 d. – Stiprusis angelas (Lenkija) – 16 val.
20 d. – Valenza. Vilties žmogus (Lenkija) – 18.50
21 d. – Papuša (Lenkija) – 20.40
- Nepatogus kinas*
22 d. – Perssonai be namų (Švedija) – 17.45
22 d. – Jei virstų medis. Žemės išlaivinimo fronto istorija (JAV) – 19.30
23 d. – Sugržimas į Homsą + Q'n'A (Sirija, Vokietija) – 18 val.
23 d. – Gulabi gauja (Norvegija) – 17.45
23 d. – Tegyvuoja Prancūzija (Islandija, Švedija) – 19.45
Ozo kino salė
17, 22 d. – Nematomas frontas (Lietuva, JAV) – 11 val.

Švedija, JAV) – 17 val.

17 d. – Atostogos (D. Britanija) – 18.45

18 d. – Radviliada (rež. R. Rakauskaitė) –

15 val.; 21, 23 d. – 17 val.

18 d. – Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 16.30; 23 d. – 18.30

18 d. – Mona (Latvija, Islandija) – 18.30

21 d. – Žigolo (JAV) – 18.45

22 d. – Elitinis jaunimas (JAV) – 18.45

KAUNAS

Forum Cinemas

- 17, 19–23 d. – Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavicius, A. Gricius) – 10.20, 11.20, 12.50, 13.40, 15.15, 16, 18.30, 21, 23.20; 18 d. – 10.20, 11.20, 12.50, 13.40, 15.15, 16, 18.30, 21 val.
18 d. – Ciklas „Karlseno kinas“. Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavicius, A. Gricius) – 14.20; 19 d. – 14 val.
19 d. – Kino klasikos vakaras. Paskutinis tango Paryžiuje (Italija) – 17.50
22 d. – Detropija (JAV) – 17.30
23 d. – Laivas (JAV) – 17.30
23 d. – Visatos valdovas (Austrija, Vokietija) – 20.15
18 d. – Ciklas „Karlseno kinas“. Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavicius, A. Gricius) – 14.20; 19 d. – 14 val.
19 d. – Kino klasikos vakaras. Paskutinis tango Paryžiuje (Italija) – 17.50
22 d. – Specialus seansas. Premjera! Baltos rasos. Sugržimas (Baltarusija) – 19.30
20 d. – Seansių senjoram. Pasimatymas (Prancūzija) – 15 val.

Pasaka

- 17 d. – Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavicius, A. Gricius) – 15.30, 17.15, 19.30; 18 d. – 11, 12.30, 13, 15, 17 val.; 19 d. – 11, 11.30, 13.30, 15.30, 17.30; 20, 22 d. – 17 val.; 21 d. – 16, 17 val.; 23 d. – 15.30
17 d. – Teisėjas (JAV) – 21.30; 18 d. – 21.15; 19 d. – 20.30; 20, 21, 22 d. – 21.15; 23 d. – 21 val.
17 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 21.15; 18, 19 d. – 21.30; 20, 21 d. – 19 val.; 22 d. – 19, 21.30; 23 d. – 15 val.
17 d. – Nematomas frontas (Lietuva, Švedija, JAV) – 17 val.; 18 d. – 11.15; 19, 20, 21 d. – 17.15; 22 d. – 21.45; 23 d. – 21.15
17 d. – Automata (Ispanija, Bulgarija) – 18.45; 18 d. – 13.15, 19.30; 19 d. – 13.15, 21.15; 20 d. – 21.30; 21–23 d. – 19.15
17 d. – Mergaitė su katinu (Italija) – 21 val.; 18 d. – 21.45; 19, 20 d. – 19.15; 21 d. – 21.30; 22, 23 d. – 17.15
18 d. – Mėnesienos magija (JAV) – 19.15; 19 d. – 19.30; 20 d. – 21.45
18 d. – Tavo grožis neveritas nieko (Austrija) – 14.30
18 d. – Casa grande (Brazilija) – 17.15
19 d. – Mama, aš tave myliu (Latvija) – 13 val.
19 d. – Po oda (D. Britanija, JAV, Šveicarija) – 15.15
17 d. – Lenkų kino savaitė
17 d. – Ajerai – 17.30
17 d. – Ida – 19.15; 21 d. – 18 val.
18 d. – Pažadas – 16.30
18 d. – Papuša – 19 val.
19 d. – Žmogus iš geležies – 15 val.
19 d. – Uždaroji sistema – 18 val.
20 d. – Dekalogas II – 18 val.
20 d. – Plūduriuojantys dangoraižiai – 19.45
21 d. – Mefistas – 20 val.
Nepatogus kinas
22 d. – Perssonai be namų (Švedija) – 17.45
22 d. – Jei virstų medis. Žemės išlaivinimo fronto istorija (JAV) – 19.30
23 d. – Sugržimas į Homsą + Q'n'A (Sirija, Vokietija) – 18 val.
23 d. – Gulabi gauja (Norvegija) – 17.45
23 d. – Tegyvuoja Prancūzija (Islandija, Švedija) – 19.45

KLAIPĖDA

Forum Cinemas

- 17 d. – Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavicius, A. Gricius) – 10.20, 11.30, 12.35, 13.50, 14.40, 16.20, 17, 18.50, 21.10; 18–23 d. – 10.20, 12.35, 13.50, 14.40, 16.20, 17, 18.50, 21.10
17–23 d. – Dėžinukai (3D, JAV) – 13.10
17, 18 d. – Apsimeskim farais (JAV) – 23.45
17–23 d. – Bégantis labirintu (JAV) – 13.50
17, 18 d. – Gelbė mus nuo pikto (JAV) – 23.59
Kultūros savaitės (Rusija) – 11.15, 16.05, 21.40
Lapkričio žmogus (JAV) – 17.50, 19.30
18 d. – W.A. Mozarto „Figaro vedybos“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
17–20, 22, 23 d. – Drakula. Pradžia (JAV) – 13, 15, 19.25, 21.35; 21 d. – 13, 19.25, 21.35
21 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 10.40, 15.20, 19.20, 21.50; 18 d. – 10.40, 15.20
17–23 d. – Išleistuvės (Rusija) – 11.15, 16.05, 21.40
Lapkričio žmogus (JAV) – 17.50, 19.30
18 d. – W.A. Mozarto „Figaro vedybos“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko